

Leto XVIII. Štev. 244

DIREKTOR BORBE
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIĆ
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka — Cene 10 dinarjev

Ljudska
PRAVICA

BORBA
GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

• LJUDSKA PRAVICA •
USTANOVljena 8. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1961 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1963 IZHAJA
KOT BORBA ZA SLOVENIJO

ODGOVOR NA ITALIJANSKO NOTO O TRSTU

Naša vlada zavrnila predlog o plebiscitu na STO

Predlog zavrnjen, ker v sedanjem položaju ni mogoče ustvariti potrebnih pogojev za plebiscit — odpravo krivic, ki jih je utrpelo jugoslovansko prebivalstvo pod italijansko vladavino in anglo-ameriško vojaško upravo

Jugoslovanska vlada je zavrnila italijanski predlog o sklicanju mednarodne konference, ki bi »določila način plebiscita« na STO. Noto, ki jo je državno tajništvo za zunanje zadeve FLRJ izročilo italijanskemu poslanstvu v Beogradu, poudarja, da vztraja naša država pri svojem prejšnjem stališču o plebiscitu, namreč da bi bilo treba pred plebiscitom popraviti krivice, ki so bile prizadejane jugoslovanskemu prebivalstvu na STO pod italijansko vladavino med obema vojnami in pod angloameriško vojaško upravo po drugi svetovni vojni, kar je ustvarilo umetno podoben etnični sestava STO.

V notji z dne 13. septembra je italijanska vlada predlagala, naj bi v konferenci o plebiscitu sodelovale poleg Jugoslavije in Italije še ZDA, Vel. Britanija in Francija.

Jugoslovanska vlada poudarja, da bi bila vsaka mednarodna konferenca o STO obsojena na neuspeh in da bi celo otežila možnost za sporazumno rešitev, če ne bi stališče obeh vlad prej po diplomatski poti zblizali. Noto poudarja tudi, da atmosfera, ki so jo ustvarile italijanske vojaške demonstracije na naši meji, otežuje sporazumevanje med obema državama.

Noto FLRJ se glasi:

»Stališče vlade FLRJ glede organiziranja plebiscita na STO,« pravi noto, »je italijanski vladi že od prej znano. To stališče je bilo že podrobneje razloženo v ed memoaru vlade FLRJ, ki je bil 28. marca 1952. leta izročeno italijanskemu poslaniku v Beogradu g. Martiniju, na katerega pa italijanska vlada do danes še ni odgovorila.

Vlada FLRJ je tedaj izjavila, da bi bil plebiscit upravičen le pod pogojem, če bi odpravili vse krivice in posledice italijanske denacionalizatorske politike, ki so se izvršile od 1918. leta, ker je ta politika bistveno spremenila etnično podobo STO. Ob tej priložnosti je jugoslovanska vlada opozorila na konkretne ukrepe, ki bi jih bilo treba ukreniti, da bi

ustvarili pogoje, ki bi opravičili ureditev tržaškega vprašanja s plebiscitom. Jugoslovanska vlada sodi, da so najbolj važni ukrepi z naslednjimi smotri:

1. Uresničiti na vseh področjih popolno strpnost in enakopravnost italijanskega z ene ter slovenskega in hrvaškega prebivalstva z druge strani.

2. Popraviti posledice denacionalizatorske politike, ki so jo v času italijanske vladavine v teh področjih izvajali proti jugoslovanskemu prebivalstvu. To bi lahko odstranilo vse denacionalizatorske ukrepe in omogočilo svoboden nacionalni in kulturni razvoj ter pouk v materinščini za Slovence in Hrvate. Zlasti naj bi omogočili uporabljanje materinega jezika Slovencev in

Hrvatov kot enakopravnega jezika v javnem in zasebnem življenju, popravili posledice zatiranja in omogočili vrnitev tistih prebivalcev in njihovih potomcev, ki so jih izgnali ali prisilili, zapustiti njihove domovine, dalje naj bi popravili posledice gospodarskega zatiranja in diskriminacije, prisilnega odvzema imovine in posledice kolonizacije itd., kar vse so storili z namenom, da bi izpremenili ne le nacionalni sestav, temveč tudi duha prebivalcev tega ozemlja. Taki in podobni ukrepi so škodovali slovenskemu značaju področja STO in ustvarili izumetničeno podobo o etničnem sestavu tega ozemlja.

3. Popraviti krivice in posledice administrativnih ukrepov, ki so jih obdržali ali naknadno uvedli med STO (cona A) in Italijo in ki v nasprotju z mirovno pogodbo iz leta 1947 omogočajo Italiji enostranski in privilegiran vpliv na javno in gospodarsko življenje tega ozemlja ter ga tako spravljajo v odvisen položaj in mu določajo gospodarski in politični razvoj na škodo jugoslovanskih koristi. Take pogodbe in ukrepe je treba ukiniti, ker tako stanje škoduje slovenskemu prebivalstvu v coni A STO.

Jugoslovanska vlada vztraja še zdaj na prej omenjenem stališču in meni, da bi plebiscit v današnjih pogojih, to je ne da bi popravili škodo, ki so jo povzročili jugoslovanskemu prebivalstvu, pomenil odobravanje in legaliziranje vseh krivic in preganjanj, ki jih je moralo prenašati prebivalstvo v razdobju, ko je bilo pod italijansko oblastjo. Za uresničenje zgoraj omenjenih pogojev pa bi bilo potrebno relativno dolgo razdobje s tako upravo na STO, ki bi zagotavljala, da bodo omenjeni cilji doseženi.

Zal pa jugoslovanska vlada v sedanjih pogojih in z ozirom na sedanje stališče italijanske vlade ne vidi nikakršne možnosti, da bi mogli ta pogoj uresničiti. Zato je prisljuna izjaviti, da ne more sprejeti predloga o plebiscitu, ki ga vsebuje noto italijanske vlade z dne 13. septembra 1953. V zvezi s tem stoji vlada FLRJ na stališču, da bi bila v sedanjem položaju kakršnakoli pogajanja o »določanju načina plebiscita« na neki konferenci — kot to predlaga italijanska vlada — vnaprej obsojena na neuspeh vse dotlej, dokler ne bi prej uresnili zgoraj omenjenih pogojev. Jugoslovanska vlada meni, da bi bila vsaka mednarodna konferenca o vprašanju STO neuspešna in bi celo otežila možnost sporazumne rešitve, če ne bi vladi s predhodnimi diplomatskimi dogovori stališča zblizali.

Razen tega želi vlada FLRJ posebej poudariti, da atmosfera, ki so jo povzročile italijanske vojaške demonstracije vzdolž jugoslovanske meje, otežujejo dogovore in da lahko le miroljubno sodelovanje privede do ureditve medsebojnih spornih vprašanj med obema državama.

S proslave 10-letnice ustanovitve vojvodinskih brigad v Rumi

LETNA KONFERENCA BRITANSKIH LABURISTOV

Morrison umaknil kandidature »v prid gibanju«

Od stalnega dopisnika »Borbe«

London, 28. sept. — Umik Herberta Morrisona je zelo presenetil. Se v poznih popoldanskih urah ni Attleejev namestnik pokazal niti najmanjše volje, da bi dosedanjemu blagajniku Arthuru Greenwoodu prepustil mesto v izvršnem odboru brez bitke. Nedvomno je hotel pokazati, da ga večina članov želi videti v vodstvu stranke. Po večeršnjih računih je kazalo vsaj na papirju, da bi Morrison dobil kakih 300 tisoč glasov več kot Greenwood.

Takšna zmaga (skupno številno volivcev — več kot 6 milijonov) bi Morrisonu bolj prijala kot vstop »skozi mala vrata«.

Morganu Phillipsu je uspelo streti njegovo trdovratnost pozno zvečer, ko je Morrison »v prid gibanju« umaknil svojo kandidaturu. S tem je bila odpravljena še posebna možnost spopada med bevanisti, ki so podpirali Greenwooda in desnico, ki se je zavzemala za to, da bi bil Morrison izvoljen.

Volitve za izvršni odbor so bile davi pred začetkom kongresa. Izidi bodo objavljeni šele jutri.

Na današnjem popoldanskem zasedanju se je začela razprava o osnutku volilnega programa stranke, ki ga je izvršni odbor predložil konferenci. Najbolj se zanimajo za razpravo o nacionalizaciji. Več kot tristo dopolnilnih predlogov, ki se nanašajo na osnutek programa o nacionalizaciji in družbeni lastnini, priča o tem, da se velik del laburistov ne strinja s stališčem izvršnega odbora in priporočili kongresa Trade unionov, naj bi izvedli nacionalizacijo oprežno in počasi.

Navzlic temu pa je malo verjetno, da bo letošnja razprava nadaljevanje razprave na kongresu Trade unionov, ko je večina priporočila generalnemu svetu, naj pripravi petletni širok načrt nacionalizacije. Mesec dni

pozneje je izvršni odbor na laburistični konferenci v Morcambeu izrazil željo večine, da bo ravnal v skladu s priporočili kongresa Trade unionov. Toda niti generalni svet niti izvršni odbor laburistov se nista ravnala po teh nasvetih. Generalnemu svetu je uspelo na letošnjem kongresu v Douglasu uveljaviti svoje stališče proti razširitvi nacionalizacije, izvršni odbor laburistov pa se je strinjal s kompro-

misnim programom, ki sega dalje od priporočil, ki jih je letos s slabo večino izglasoval sindikalni kongres v Douglasu.

Z geslom »predvsem enotnost gibanja« in s perspektivo parlamentarnih volitev je izvršni odbor preslišal zahteve Greenwooda, naj bi dobil program več socialistične vsebine. Brez večjega odpora bevanistov mu je uspelo ob soglasnosti vseh, ki so stališči dopolnili ne predloge, sestaviti 50 resolucij, ki predlagajo neznatne spremembe.

B. Pešič

NOTA LR BOLGARIJI

Bolgarska vlada nadaljuje s sovražno politiko

Beograd, 28. sept. (Tanjug). — Državno tajništvo za zunanje zadeve FLRJ je prek bolgarskega poslanstva v Beogradu izročilo danes popoldne zunanjemu ministru LR Bolgarije noto, ki med drugim pravi:

»V nasprotju z izjavami najvišjih voditeljev LR Bolgarije o upostavljanju dobrososednih odnosov z ostalimi državami na Balkanu, posebej s FLR Jugosla-

vijo, kar je bilo formalno podkrepljeno s predlogom vlade LR Bolgarije o izmenjavi poslanikov s Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo, spodaj navedena dejstva pričajo, da vlada LR Bolgarije še nadalje uveljavlja sovražno politiko proti FLRJ.

Dne 17. septembra 1953 ob 19,30 je z ozemlja LR Bolgarije poslani diverzant Mladenović Radomer, imenovan Adžija, še z enim diverzantom hudo ranil dva jugoslovanska miličnika, in sicer: Živodiničeva Ratka in Stolkova Ljuba, ki sta bila na službeni dolžnosti v bližini Soko-banje na področju LR Srbije. Po tem zahrbtnem napadu na jugoslovanske organe Ljudske milice sta imenovana diverzanta odšla na sektor Beli potok v timoškem okraju, kjer sta v noči med 20. in 21. septembrom 1953 ubila miličnika Veljovića Tomislava, službujočega v Knjaževcu, in kmeta Nikolića Dragoslava iz Belog potoka, miličnika Rajkovića Stevana in vojaka obmejnih enot Milenkovića Vinka pa hudo ranila.

Jugoslovanski organi Ljudske milice so takoj posredovali in v (Nadaljevanje na 3. strani)

Sporazum o evakuaciji Suez

London, 28. sept. Danes so v Kairu uradno sporočili, da so na anglo-egiptovskih razgovorih doslej sporazum o evakuaciji suezskega področja. Po tem sporazumu bi ob Suezu ostalo 4.000 britanskih strokovnjakov. Sporazum bi moral izvesti v 18 mesecih. Sporočilo pravi, da so vodili razgovore o tem vprašanju že od letošnjega januarja in jih držali v strogi tajnosti.

Britansko zunanje ministrstvo za zdaj še ni tolmačilo kairskega sporočila. Politični krogi sodijo, da bodo morali v Egiptu rešiti še nekaj drugih važnih vprašanj.

IV. KONGRES AFŽ KONČAN

Ustanovljena je Zveza ženskih društev Jugoslavije

Za predsednico je bila izvoljena tovarišica Bosa Cvetič

Beograd, 28. septembra

Včeraj je bil v Beogradu končan IV. kongres AFŽ Jugoslavije. Kongres je sprejel resolucijo, s katero se ime te organizacije spremeni v Zvezo ženskih društev Jugoslavije. Razen tega je sprejel poročilo o delu komisij, resolucijo komisije o delu z ženskami na vasi, resolucijo o otroških ustanovah in resolucijo o Trstu. Kongres je tudi izvolil upravni in nadzorni odbor Zveze ženskih društev, potem pa je sprejel predlog, da pošlje s kongresa pismo tovarišu Titu. Na koncu je sprejel predlog, da se izvoli delegacijo 20 članic, ki so včeraj popoldne obiskale tov. Tita ter ga seznanile z delom in sklepi kongresa.

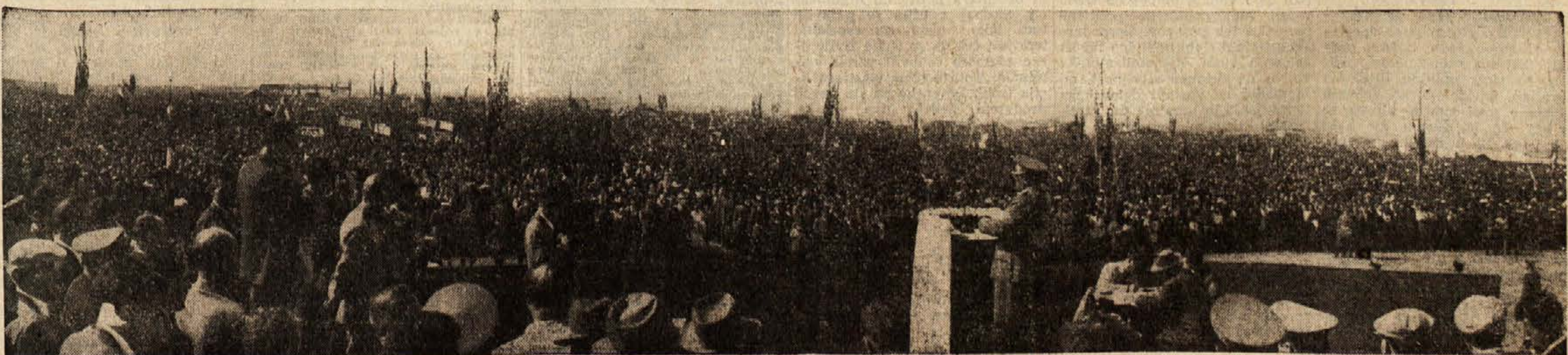
Pred začetkom včerajšnjega dela kongresa so delegatke in gosti dolgo ploskali in vzklkali: »Hočemo Tita. Tito na kongres!« Tovarišica Vida Tomšičeva je obvestila kongres, da je tov. Tito sporočil, da ne more priti, da pa bo popoldne sprejel delegacijo. Potem je predsedujoča Vera Ace-

va predlagala, naj bi bile v delegaciji iz vsake republike po tri tovarišice.

Sledila so poročila o delu komisij. Po poročilih je bila prebrana resolucija komisije o delu med ženskami na vasi. V njej je poudarjeno, da so postale ženske socialističnega sektorja povsem enakopraven gospodarski činitelj in da jih na podlagi njihove dejavnosti, čeprav še nezadostne, volijo v organe družbenega samoupravljanja in ljudske oblasti, da pa je položaj žensk na vasi povsem drugačen, ker najbolj čutijo zaostalost kmečkega prebivalstva in svojo gospodarsko neenakopravnost. Ženske na vasi se morajo med prvimi boriti za socialistično preobrazbo vasi. Največja ovira za sodelovanje teh žensk v družbenem življenju je tudi splošna kulturna zaostalost vasi. Kongres Zveze ženskih društev Jugoslavije meni, da so bili v dosedanjem delu na področju izobrazbe

(Nadaljevanje na 2. strani)

Okrog 300.000 ljudi je v nedeljo na proslavi vojvodinskih brigad v Rumi poslušalo govor tovariša Tita

GOSPODARSKI KRIMINAL

STANE KAVČIČ

Vsekakor ni namen, zlasti v političnem smislu, diskusijo o predloženih uredbah v gospodarstvu omejitvi samo na materijo, ki jo te urede pravno in organizacijsko urejajo. Potrebno je to diskusijo razširiti tudi na druge pereče gospodarsko-družbene probleme in pojave, ki sicer na prvi pogled niso neposredno povezane z materijo predloženih uredb, ki pa so vendar sestavni del problematike sedanjega časa. Gre tako za pozitivne izkušnje, ki jim je treba dati priznanje, kakor tudi za negativne primere, katere velja kritizirati in obsoditi. V tem smislu in s tem namenom ta prispevek.

Ena od značilnosti našega sedanjega družbeno-političnega stanja, odnosno socialističnega razvoja je v tem, da so najhujše ljudske množice v osnovnih vprašanih popolnoma zavestno na socialističnih pozicijah. Socializem, družbeno upravljanje, borba proti birokratizmu postajajo življenjska vprašanja in s tem tudi življenjski nazor za ogromno večino državljanov socialistične Jugoslavije. Socialistična ideja in zavest se krepi in širi. Ta razvoj pa se seveda ne vrši spontano in sam od sebe, temveč organizirano in z borbo. Zraven tega pa ima še eno značilnost. Uresničiti socialistične cilje za zmagovalni revoluciji v osnovnih vprašanih družbene ekonomske ureditve, kot so: ekspropriacija kapitalistov, osnovni principi gospodarstva, organizacija oblasti, zakonodaja itd. je možno s splošnimi ukrepi državno-upravnega značaja. (Kot predpogoja za to je seveda potrebna dosledna revolucionarna avantgarda, kot je to ZKJ.) Toda čim bolj se borba med novim in starim prenaša v ostale, rekli bi, najrazličnejše in najmanjše stanice celotnega družbenega življenja (morala, društveno življenje, vpliv religije, navade in običaji itd.), tem manj se je možno uspešno boriti s splošno-upravnimi ukrepi in tem več je potrebno vztrajne in sistematične idejno - politične aktivnosti, katero lahko da in jo tudi mora dati samo zavestno organizirana politična sila.

Mi se sicer trenutno nahajamo zopet pred novimi gospodarskimi ureditvami, s katerimi se bo izpolnil naš gospodarski sistem. Tudi zadnji zakon, zlasti zakon o volitvah ljudskih poslancev in zakon o kazenskem postopku, predstavljata nov korak naprej v našem razvoju. Toda kljub temu prehajamo v dobo, ko bo takih splošnih mer, sprememb in reorganizacij čedalje manj, ali pa bodo vsaj v daljših presledkih (bodo pa vedno, ker to zahteva revolucionarni razvoj), tem več pa bo zato treba idejno-politične borbe proti nekaterim negativnim pojavom današnjih dni.

Končno pa tudi spremembe, ki jih prinašajo v našo družbeno stvarnost razni zakoni in urede gospodarskega ali katerega drugega značaja, ne smemo gledati izolirano. Le-te so v neposredni odvisnosti od dveh momentov: materialnega, ki se da mnogokrat točno izračunati in predvideti; političnega, to se pravi moči socialističnih in antisocialističnih sil, ki delujejo pozitivno, odnosno negativno v danem obdobju, ali v vsakem konkretnem slučaju.

Pravilna ocena omenjenih faktorjev, brez precejevanja ali podcenjevanja v eno ali drugo smer je ena od izredno važnih nalog, če hočemo pravilno in uspešno delati. Pri nas se v tem pogledu delajo razne napake, zlasti na gospodarskem področju. V dobi administrativnega socializma so se v splošnem precejevale možnosti in sposobnosti socialistične zavesti in subjektivnega faktorja. V sedanjih dobi prevladujejo težnje in pogledi, ki hočejo naša ekonomska vprašanja reševati zgolj z aspekta splošnih zakonov blagovne proizvodnje, ne upoštevajo pri tem nekatere kvalitativne spremembe v zavesti in ciljih delovnih ljudi. Ne mislim pri tem samo na danes, na trenutno situacijo, ampak imam v mislih proces, odnosno tendenco tega procesa in njegovo perspektivo, cilje in naloge, ki jih moramo imeti in reševati.

Vzemimo organe delavskega upravljanja. Postavlja se vprašanje: ali so oni samo vodstvo podjetij (katerih proizvodna sredstva so sicer splošno družbena lastnina), ki delajo po zakonih blagovne proizvodnje, ali pa so še kaj več. Ni dvoma, da so še nekaj več. So kvalitativno nov pojav, konkretni izraz socialistične zavesti družbe, so izraz socialistične zrelosti delovnih ljudi in dokaz zmagovalnih socialističnih sil. No, stvari nima smisla idealizirati, to bi bila napaka. Vsi vemo, da so v mnogih organih delavskega upravljanja zelo močne spekulantske težnje, ki bi marsikateremu kapitalistu bile resna konkurenca. Toda nič manjša napaka pa je ne videti v mnogih organih delavskega upravljanja že dokaj močno socialistično za-

vest, ki se kaže v vsestranskem gospodarskem prizadevanju.

V organih delavskega upravljanja se tudi izražajo nasprotja. Zakoni blagovne proizvodnje jih potiskajo v smeri interesov blagovnega proizvajalca, njihova socialistična zavest in občutek, da so socialistični in revolucionarni proletarski organ, pa deluje v smeri interesov celotne socialistične družbe. Ni namen, niti možnost v tem članku ta problem podrobno obdelati, čeprav se kaže potreba. Toda kot perspektivo pa je možno postaviti naslednje trditve: Čim boljši in močnejši bodo socialistični odnosi med proizvajalci, tem večja, pomembnejša in v mnogih trenutkih prevladujoča bo vloga socialistične zavesti organov delavskega upravljanja in celotnih delavskih kolektivov. Naloga socialističnih sil je danes z ozirom na tako situacijo dvojna. Prvič — z najrazličnejšimi upravno-pravnimi sredstvi onemogočiti tiste negativne težnje, ki jih povzročajo zakonitosti blagovne proizvodnje; drugič — z idejno-političnim delom razvijati in krepiti socialistično zavest in to predvsem v organih delavskega upravljanja in med delovnimi ljudmi, ki je najvažnejše orodje v borbi proti antisocialističnim pojavom prehodne dobe.

To se mi zdi potrebno poudariti zato, ker mnogi mislijo, da bodo vse nepravilnosti in tuji pojavi, ki jih zaznamujemo na gospodarskem področju in tudi drugod, izginili, odnosno bodo rešeni z novimi ureditvami. Kakršnakoli demobilizacija pri vlogi in skrbi za idejno-politični nivo organov delavskega upravljanja, kljub dodatnim gospodarskim uredbam in predpisom, bi se nam sigurno in zelo hitro krepko maščevala. Predvidene gospodarske mere je treba vzeti poleg ostalega tudi kot sredstvo, ki bo odstranilo tiste objektivne ovire, ki so sedaj čestokrat onemogočale ali vsaj zmanjševale uspehe zavestnega političnega dela, borbe in vzgoje. Pri tem pa ne mislim samo na osnovne principe in stališča naše ureditve, ampak je prišel čas, da začnemo bolj pozorno gledati in se bolj odločno boriti tudi proti »majhnim«, na prvi pogled »nepomembnim« antisocialističnim pojavom.

Eden od takih pojavov je tudi gospodarski kriminal, o katerem tu nekoliko misli. Pod pojmom gospodarskega kriminala se misli tu vse oblike protipravnega prisvajanja splošno-ljudske ali družbene imovine za osebne koristi. Ta članek torej direktno in podrobno ne obravnava dokaj pogoste mahinacije raznih organov oblasti ali delovnih kolektivov, ki na protizakonit način prihajajo do sredstev, ali le-ta za družbo zaradi »svojih lastnih potreb«. Ta pojav je v svojem bistvu tudi gospodarski kriminal, mnogokrat še s težjimi političnimi in materialnimi posledicami, kot tako imenovani osebni kriminal. (O njem ob drugi priliki.) Najprej nekaj statističnih števil. Te številke so neopolne v toliko, kolikor niso vsi primeri gospodarskega kriminala odkriti. Od vključno 1949. leta naprej je bilo letno v Sloveniji ugotovljenih okrog 4000 primerov gospodarskega kriminala. Inkriminirancev je precej več, ker je v razne primere po navadi zapletenih več oseb. Letno povzročena škoda presega 150 milijonov din. Do sedaj ni mogoče govoriti, da ta kriminal pada. Relativno največ primerov je v trgovini, v raznih manjših uslužnostih in industrijskih podjetjih ter v združnih prodajalnah.

Po socialnem sestavu so inkriminiranci predvsem polproletarci, razni obrtniški delavci, ki se izven podjetja še ukvarjajo z drugimi posli, in relativno visok odstotek uslužbencev. V gospodarstvu imajo uslužbenci v odnosu do delavcev okrog 10%, med obtoženci pa jih sedi 25-30%.

Razumljivo, da pri tem ne gre samo za materialno škodo, ki je tudi zelo velika, ampak je treba videti tudi negativne politične posledice teh pojavov. Gospodarski kriminal slabi politično zavest delovnih ljudi, demobilizatorsko vpliva na delovno storilnost, on je madež na zastavi delavskega upravljanja in sopotnik ter vzrok raznim drugim amoralnim in antisocialističnim pojavom. Tega se zavedajo tudi naši sovražniki, ki kriminalne pojave izkoriščajo za obremenjevanje celotne socialistične ureditve; poskušajo širiti demoralizacijo, nezaupanje, nezadovoljstvo itd.

V marsikaterem podjetju, občini ali ustanovi je to eden od zelo važnih političnih problemov. Važnih zlasti zaradi tega, ker so vzroki tem kriminalnim primere predvsem idejno-politična zaostalost in nerazumevanje osnovnih principov naše družbe.

Bitka za pravilen odnos in pojmovanje družbene lastnine še ni popolnoma dobljena. V dobi administrativnega socializma je tudi ni mogoče dobiti, niti doseči pomembnejše rezultate. Šele sedanja stopnja našega razvoja daje objektivne pogoje, da začnemo energično obračunavati z nepravilnimi pojmovanji splošno-družbene lastnine. Eden od prvih konkretnih sovražnikov, po katerem je treba pri tem udariti, pa je gospodarski kriminal.

Velika vzpodbuda zlasti za raznorazne poverbe na račun lastnega žepa so tudi mahinacije posameznih kolektivov ali organov oblasti. Račun raznih uslužbencev in knjigovodij je pri tem zelo enostaven: Za občino milijon, za mene pa deset tisoč! Ni mogoče popolnoma odseči vse osnovne take »poštenjarske« logike!

Neposredni zavezniki nepravilnega odnosa in pojmovanja družbene lastnine ter objektivni pomagači kriminalnih dejanj pa so še: slaba strokovna kontrola in revizijska služba; nizek nivo strokovnih kadrov; nekatere praznine v upravno-pravnih predpisih; neekspeditivnost preiskovalnih organov in relativno nizke kazni (kjer so taki primeri; ne generaliziram); slaba organizacija poslovanja, pomanjkljiva evidenca in druge neurejene razmere v podjetjih itd.

Videli smo, da je gospodarski kriminal predvsem rezultat nizke — bolje rečeno nikakršne, ali pa kapitalistične miselnosti. Sprito tega in v tem smislu je ta pojav izrazito družbeno-političen. Zato se nujno postavlja vprašanje: Kakšen odnos imajo do tega polja naše politične organizacije, predvsem komunisti, Socialistična zveza, sindikat in delavski svet?

Sedanja praksa kaže, da politične organizacije in odgovorni politični faktorji v glavnem reagirajo na posamezne kriminalne primere nepravilno. Reagirajo oportunistično, odbransko, laži socialno, ali pa apolitično in praktičistično. Dokler bodo po edini delavski sveti ali pa sindikalne podružnice intervenirali za obtožence, izdajali potrdila, ki »pošten in marljiv« izvajali pritisk na sodišča ali na preiskovalne organe z raznimi »olajševalnimi okoliščinami« ali pa celo skrivali dejstva pred odgovornimi državnimi organi, ni možno pričakovati upadanja gospodarskega kriminala. Včasih je tako oportunistično stališče politične organizacije družbeno bolj škodljivo, kot sam kriminalni primer. So tudi taki kolektivi, kjer prevladujejo lastninsko-kapitalistična pojmovanja, češ da je podjetje samo njihovo, odnosno kot pravijo »naše« In to »naše« oni zelo »borbeno branijo« pred družbo, če jim hoče kaj »vzeti«, so pa zelo ravnodušni do poverb in tatvin, ki se dogajajo v takih kolektivih. Družbena, moralna in v gotovih primerih tudi krivična odgovornost organov delavskega upravljanja in vodilnih uslužbencev do vsega, kar se dogaja v podjetju, je še na zelo nizki stopnji. Ni socialistične demokracije in družbenega upravljanja brez pravičnega odnosa do družbene lastnine. Ni socialističnih odnosov brez pravičnega pojmovanja, čuvanja in upravljanja s sredstvi, ki so splošno družbena last.

Treba je videti tudi to, da nepravilni postopki političnih organizacij hrabre razne poedince, zlasti na vodilnih položajih v podjetjih, da se med seboj povezujejo, da drug drugemu v slučaju »nesreče« pomagajo, pošljejo novo službo itd. In tako imamo primere, da se človeka, ki je izvršil veliko malverzacijo, že pri obsodbi hrabri in tolaži z obljubo, da bo takoj zopet dobil odgovorno zaposlitev, čim se vrne iz zapora. Dogodilo se je celo to, da je komercialist, ki je oškodoval skupnost za 3 milijone in bil suspendiran, takoj dobil šest ponudb za novo službo. Glejte, od takih absurdov vodi oportunitizem in defenzivna politična organizacija. Skupaj z njim se pojavlja tudi tako imenovana »socialna teorija«, češ da so težke življenjske razmere osnovni vzrok kriminala. To »teorijo« zlasti reakcija trobi. Dejansko pa sta povod predvsem sledeča dva vzroka. Prvič — povečati svojo privatno lastnino (delavnico, posestvo, zgraditi hišo, začeti z gostino), skratka, privatno-kapitalistične težnje v manjšem ali večjem obsegu. Drugič — moralni propad, pijačevanje, luksuz, številne »ljubezni« itd.

Prave motive mnogih kriminalnih dejanj kaže tudi sledeči podatek. Od vseh poverb, ki so bile odkrite v prvi polovici letošnjega leta, je bilo odkritih 37% z redno revizijo in kontrolo. Ostalih 63% pa je odkrila operativna služba na osnovi podat-

kov kot so: luksuzno življenje storilcev, pijačevanje, razmetavanje denarja v družbi raznih deklarirancev, izgubljenih žensk in drugih sumljivih elementov. Te številke tudi kažejo, kako je naša revizijska služba še pomanjkljiva.

Zato je treba vse kriminalne primere družbeno analizirati in izpostaviti ostri družbeni kritiki in obsodbi. Ne se spuščati v praktičistična prerekanja, ali je on poveril tisoč dinarjev več ali manj, ali pa si pustiti vplivati od raznoraznih elementov, katerih vest in prsti so tudi zelo problematični.

Kriminal je ostanek kapitalistične družbe, socializem pa zahteva in ustvarja pogoje za njegovo postopno likvidacijo. V današnjih pogojih je to ena izmed oblik izkoriščanja človeka po človeku in kot taki je treba napovedati neizprosno borbo. V naših kolektivih, v komunalnih skupnostih in povsod mora biti vsako tako dejanje ostro obsodeno. Taka reakcija lahko edino da vsastranske rezultate.

Ostra obsodba javnega mneneja je predvsem indirektna zahteva za večjo ekspeditivnost preiskovalnih organov, za ostrejši kurz sodišč in za večjo in boljšo kontrolo in revizijo odgovornih organov.

Vpliv kritike in obsodba javnega mneneja, sindikalne organizacije, delavskega sveta, znanecv in sodelavcev je najboljša (včasih celo edina) vzgojno sredstvo in tudi ena izmed najbolj učinkovitih preventivnih mer. Če bi vsak, pri komur se pojavljajo kriminalne namere, vedel, da bo predvsem strogo obsodjen od lastnega kolektiva, bi si marsikdo premislil, preden bi stopil na pot nepoštenja, sramote in propada. Zato je oportunitizem ali popustljivost objektivna pomoč kriminalu in škoduje prizadetemu, družbi in tudi humanizmu.

Mi nismo zato, da vsakomur, ki se je spozabil, spotalnik ali padel, za vse večne čase pritisnemo žig sramote in izobčenja. Ne! Tako so delali kapitalisti! Smo pa zato, da družba, kolektiv vsakomur pove ostro in naravnost v obraz: Ne tako! To ni prav, to ni socialistično! Sramuj se in popravi se! Kdor bo razumel te besede in z delom popravil svoj madež, bo še lahko dobil svoje mesto v naši družbi. Kdor pa misli in hoče lahkotno živeti, ali povečati svojo lastnino na račun dela, žuljev in naporov delovnih ljudi naše socialistične družbe, pa se zelo moti in sam bo kriv, da ga bo v imenu napredka, humanizma in človeškega dostojanstva ta družba uničila!

Le delo komunistov med ljudmi je merilo njihove revolucionarnosti

Z redne letne konference Zveze komunistov II. rajona v Ljubljani

Ljubljana, 28. sept. Včeraj je bila v Ljubljani konferenca Zveze komunistov II. rajona. Odprl jo je sekretar rajonskega komiteja Avgust Zupet, ki je podal tudi poročilo o delu komunistov tega rajona od marca 1951 do danes. Konferenci je prisostvoval tudi član Izvršnega komiteja CK ZK Slovenije tovariš Vladimir Krivic.

Tovariš Zupet je najprej govoril o zunanje-političnih vpraša-

njih, o vlogi Jugoslavije v mednarodnem svetu ter o naši notranji in gospodarski politiki. Obširno se je zadržal pri analizi dela organizacij ZK in rajonskega komiteja. Čeprav se je stanje v organizaciji Zveze komunistov po pismu CK ZKJ precej zboljšalo, vendar še z delom ne moremo biti zadovoljni. Tovariš Zupet je med drugim omenil, da komunisti izpolnjujejo naloge premalo politično, praktičistično in da

Navodilo o volitvah in glasovanju na voliščih v vojaških enotah

Nova številka »Službenega lista« je objavila navodilo, ki ureja način volitev in glasovanja v vojaških enotah in ustanovah. Po tem navodilu se komisija za volitve ljudskih poslancev ustanovi pri tisti vojaški komandi na področju volilnega okraja, ki jo določi komandant pristojne vojaške oblasti. V mestu, ki je razdeljeno na več krajev, se lahko ustanovi za volitve samo ena komisija. Vse vojaške enote in ustanove na področju volilnega okraja morajo najpozneje do 20. oktobra 1953 poslati komisiji v volilnem okraju, ki jo določi komandant vojske oblasti, poročilo o številu oseb, vpisanih v volilni imenik za tisto vojaško enoto ali ustanovo, kakor tudi število oseb na orožnih vajah, ki v določenem roku niso vpisane v ta imenik in ki se bodo na dan volitev mudile v vojaški enoti ali ustanovi. Komisija bo zbirala s temi podatki kot z zaupniki.

Volilna komisija pri ustreznih vojaških komandah in najpozneje do 23. oktobra 1953 volišča v vojaških enotah in ustanovah, na katerih bodo volitve glasovali za poslance v Zvezi svet, kakor tudi, iz katerih vojaških enot in ustanov vojaške osebe glasujejo na teh voliščih. Najpozneje 14 dni pred volitvami mora komisija določiti predsednike in člane volilnih odborov za ta volišča.

Volilna komisija pri ustreznih vojaških komandah in najpozneje, sedem dni pred dnevom, določenim za glasovanje na voliščih, vsem vojaškim enotam in ustanovam, katerih kandidati bodo glasovali na voliščih, razen potrebnega števila praznih glasovnic

in ovitkov, seznam vseh potrjenih kandidatov za volitve poslancev v Zvezi svet, objavljen v »Službenem listu FLRJ«, kakor tudi zagotoviti za vsako volišče vse ostalo potrebno volilno gradivo. Komisija bo poslala vsakemu volilnemu odboru toliko glasovnic, kolikor je na ustreznem volišču vpisanih volivcev v vojaški volilni imenik oziroma v izvod imenika za tisto volišče, kakor tudi potrebno število glasovnic in ovitkov za volitve, ki bodo glasovali na podlagi potrdila.

Komisija, ki sestavi volilni imenik v vojaški enoti (ustanovi), bo najpozneje sedem dni pred dnevom, določenim za glasovanje, izročila volilnemu odboru vojaški volilni imenik oziroma izveček iz tega imenika. Vsek volilni odbor za volišča v vojaških enotah (ustanovah) se bo sestel najpozneje zvečer pred dnevom, določenim za glasovanje, na določenem mestu, in pri tem vpisal na glasovnico za vsakega, v vojaški volilni imenik vpisanega volivca ime volilnega okraja, na katerega področju je kraj, v katerem je volivce vpisan v splošni volilni imenik, kakor tudi imena kandidatov z vseh potrjenih kandidatnih list v tistem volilnem okraju.

Za volitve, ki glasujejo na teh voliščih na podlagi potrdila pristojnega ljudskega odbora občine (mesta), da so vpisani v splošni volilni imenik, bo volilni odbor vpisal v glasovnico, preden jo izroči volivcu, ime volilnega okraja, na katerega področju je kraj, v katerem je vpisan v splošni volilni imenik, kakor tudi imena kandidatov z vseh potrjenih kandidatnih list v tistem volilnem okraju.

Ljubljanskim aktivistom iz narodnoosvobodilne borbe!

Vsem, ki so se prijavili za »Zbor aktivistov iz NCB na Pugledu pri Kočevju«, sporočamo, da bo skupen odhod z avtobusi dne 3. oktobra 1953 ob 6. uri s Trga revolucije. Cena prevoza 300 din.

Vse, ki so prejeli vabila in se še niso prijavili, prosimo, da najkasneje do 1. oktobra sporočijo Pripravljalnemu odboru pri MO SZDL, Resljeva 9, ali se bodo zbora udeležili ali ne.

KONGRES AFŽ KONČAN

(Nadaljevanje s 1. strani)

kmečkih žensk doseženi veliki uspehi, da pa morajo v nadaljnjem delu odslej same odigrati važno vlogo. Razvoja okrajev in občin brez sodelovanja žensk si ne moremo zamisliti. Na koncu pravi resolucija:

»Naj tudi volitve 22. novembra postanejo močna politična manifestacija tudi žensk Jugoslavije, manifestacija njihove politične zrelosti, zavednosti in vdanosti njihovih socialističnih domovini in tovarišu Titu.«

Potem je tovariška Cana Babović prebrala resolucijo o ustanovitvi Zveze ženskih društev Jugoslavije, ki jo je kongres soglasno sprejel. Resolucija med drugim ugotavlja, da bi lahko vsako izločanje žensk v posebno politično organizacijo samo oviralo njihovo hitrejšo vključevanje v splošno družbeno in politično življenje ter samo škodovalo uresničevanju njihove enakopravnosti. Stvar ženske enakopravnosti je skupno družbeno vprašanje, to je vprašanje političnega boja vseh sil socializma, ki ga bijeta Zveza komunistov in Socialistična zveza delovnega ljudstva. Na koncu pravi resolucija:

»Sodeč, da bi nadaljnji obstoj AFŽ kot enolične in edine ženske organizacije, enako organizirane od spodaj navzgor, na tej stopnji družbenega razvoja preveč izločilo ženske iz skupnosti napredov pri obravnavanju družbenih vprašanj ter podpiral napačno mnenje, da je vprašanje položaja žensk nekakšno, ločeno žensko vprašanje, ne pa vprašanje naše družbene skupnosti, vprašanje vseh borcev za socializem, je kongres sprejel sklep, da se namesto AFŽ ustanovi Zveza ženskih društev.«

Potem ko je kongres sprejel resolucijo o otroških ustanovah, je izvolil upravni odbor Zveze ženskih društev Jugoslavije. V

upravnemu odboru so med drugimi Vilma Bebler, Pepica Kardelj, Angelca Očepek, Vida Tomšič in Marija Vilfan.

Resolucija o Trstu

S to resolucijo kongres v imenu vseh žensk Jugoslavije protestira proti imperialistični agresivni politiki italijanske vlade proti naši državi. V resoluciji je rečeno:

»Žene in matere Jugoslavije ne morejo mirno gledati italijanske vlade v zvezi s Trstom, provokacije, ki se v ničemer ne razlikuje od ukrepov fašistične mussolinijevske klike. Spomini na žrtve naših sinov in hčera, na strašno pustošenje, na zločine in razdejanje, ki so nam jih v nedavni minulosti prinesli italijanski okupatorji, so še preživi, da bi lahko zdaj mirno in ravnodušno gledale povampirjenje talstega zla.«

Zelimo z italijanskim narodom dobre odnose, želimo mir, ne dovolimo pa, da bi v imenu tega trgovali z našim ljudstvom in našo svobodo. Zato zahtevamo, da se vprašanje Trsta uredi čimprej in tako, kakor najbolje ustreza koristim tržaškega prebivalstva, namreč z internacionalizacijo Trsta in priključitvijo njegovega zaledja k matrici Jugoslavije.

Z viharim ploskanjem in vzkljanjem je kongres sprejel pismo tov. Titu, v katerem mu pošlila tople in priske podzre, ter se mu zahvaljuje za skrb in razumevanje, ki ga zmeraj kaže za ženska vprašanja.

Po končanem delu kongresa je bila prva seja uprave Zveze ženskih društev Jugoslavije, na kateri je bila za predsednico izvoljena Bosa Cvetič.

premalu upoštevajo zdravo kritiko delovnih množic. Organizacije ZK so premalo napravile za izboljšanje raznih napak v podjetjih, za uveljavljanje in razvijanje delavskega samoupravljanja in se je tu in tam v Slovenijino, Unitas, Remont zaradi tega vgnezdila samopašnost, birokratizem, komunisti pa tega niso o pravem času preprečili.

Čeprav se je družbeno življenje na področju II. rajona precej razvilo, vendar pa z ozirom na dejstvo, da je vsak dvajseti prebivalec tega področja komunist, njihovega dela v družbi ni dovolj čutili. Delo v organizacijah in društvih je sorazmerno dobro na področju Zgornje Siske, druge pa bi šibkeje. Med drugim je omenil »Partizana« Sp. Šiška, ki je lani zelo dobro delal, letos pa je družbeno življenje skoraj popolnoma zamrlo, čeprav je v društvu precej komunistov, vendar pa društva ne znajo poživiti. V organizacijah je čutili, da so se komunisti začeli veliko resneje in odločneje boriti proti raznim napakom, vendar pa je še mnogo malomeščanskih slabosti, ki hromijo revolucionarnost.

V razpravi, v kateri je tudi sodeloval tovariš Krivic, so številni delegati govorili o problemih svojih organizacij. Med drugim so poudarili, da bi morale organizacije poiskati vzroke za politično nedelavnost nekaterih komunistov, politično manj razviti pa pomagati, da se bodo »otresli svojih napak. Nekateri delegati so grajali, da komunisti sami ne obsojajo nekaterih pojavov, za katere je očitno, da so nam škodljivi, na primer nekulturne pojave na športnih igriščih, predvajanje raznih filmov, nepravilne odnose in nemoralno osebno življenje.

Na koncu konference je bil izvoljen nov devetnajstčlanski rajonski komite ter tričlanska revizijska komisija.

Obmejni razgovori prekinjeni

ker je Albanija odklonila kompromisni predlog FLR

Beograd, 28. sept. (Tanjug). Včeraj so v Ohridu prekinili jugoslovansko-albanske razgovore o delu mešanih komisij za proučevanje in ugotavljanje obmejnih incidentov. Razgovori so se začeli 17. avgusta in so bili izmenoma v Ohridu in Podgradcu (Albanija). Razgovore je prekinila jugoslovanska delegacija, ki jo je vodil svetnik za zunanje zadeve v državnem tajništvu Ante Rukavina, ker je albanska delegacija trdovratno odklanjala vse jugoslovanske kompromisne predloge in celo osebno žalila posamezne članke jugoslovanske delegacije.

Člani jugoslovanske delegacije so izjavili uredniku Tanjuga, da je bilo že v začetku razgovorov slutiti popolno nepripravljenost albanske delegacije za razgovore in očitno težnjo, da bi te razgovore čim bolj zavlačevali. Tako so v primer kar 12 dni razpravljali o zgolj tehničnih vprašanjih postopka in dnevnega reda, in sicer zaradi zahteve albanske delegacije, naj bi bili le trikrat tedensko dve in pol urni razgovori.

Jugoslovanski delegati so ugotovili popolno nesamostojnost članov albanske delegacije. Albanci niso mogli niti v najpomembnejših vprašanjih odstopiti od svojih formulacij, ne da bi se posvetovali z albansko vlado. Ob sestavljanju dnevnega reda je al-

banska delegacija z očitnim namenom, da bi potisnila urejevanje obmejnih incidentov čim bolj v ozadje, zahtevala, naj bi v prvi točki dnevnega reda razpravljali o zaščiti jugoslovansko-albanske meje, nato o skupnem izkoriščanju voda, o vrnitvi zabloede živine in šele nato o delu mešanih obmejnih komisij.

Po dolgih razpravah je albanska delegacija sprejela jugoslovanski kompromisni predlog, da bi se o vseh teh vprašanjih razpravljalo v dveh podkomisijah, ker ne bi mogli doseči sporazuma o ostalih vprašanjih, če ne bi dosegli sporazuma o obmejnih incidentih.

V prvi podkomisiji je nastalo nesoglasje s stališčem albanske delegacije glede vprašanja, na kakšen način se je treba lotiti raziskovanja obmejnih incidentov, če bi ti nastali. Albanska delegacija je vztrajala pri tem, da morajo incidente raziskovati obmejni pooblaščenici po trije v vsaki strani za vso jugoslovansko-albansko mejo. Poleg tega je albanska delegacija za vsakega izmed treh obmejnih sektorjev določila le eno mesto za obveščanje druge stranke in za prehod čez mejo na mesto incidenta. Albanski predstavniki so predlagali tudi, naj bi imeli obmejni pooblaščenici sestanek šele tri do pet dni po obme-

nem incidentu, jugoslovanska delegacija pa je nasprotno zastopala načela, ki jih uporabljajo v mednarodni praksi. Jugoslovanska delegacija je predlagala, naj bi incidentov ne proučevali posamezniki, t. j. pooblaščenici, temveč mešane komisije, ki bi jih tvorili odgovorni predstavniki. Take komisije bi imele potrebna pooblastila, da raziščejo tudi najhujše incidente in da izvrše pregled takoj na kraju samem. Jugoslovanska delegacija je zahtevala tudi čim krajši rok za sestanek na samem kraju incidenta (6 ur po prejemu poziva), ko so še ohranjeni vsi materialni dokazi in sledovi, ki so bistveno važni za preiskavo incidenta. Predlagala je tudi, naj bi mejo prečkali čim bližje mestu incidenta.

Da bi našli kompromisno rešitev je jugoslovanska delegacija načelno sprejela razdelitev meje na sektorje (na 11, ne pa na 3 sektorje, kot so predlagali Albanci) in 15 stalnih mest za obveščanje (namesto treh, kot so zahtevali Albanci). Jugoslovanska delegacija je izpričala pripravljenost za dosedaj spoznanje o spornih vprašanjih tudi s privolitvijo v albansko konceptijo o obmejnih pooblaščenih, namreč, naj ti ne bi bili sami odgovorni za preiskovanje obmejnih incidentov, marveč bi le pripravili in organizirali sestanek mešanih komisij. Albanska delegacija je odklonila tudi te jugoslovanske kompromisne predloge.

Dne 19. septembra je jugoslovanska delegacija ponovno opozorila albansko delegacijo na dve temeljni nasprotji med jugoslovanskimi in albanskimi stališči in zadržala, da je bila pripravljena sprejeti kompromisno rešitev, vendar pa da smatra kot neogibno, da lahko le mešane komisije na kraju samem in v čim krajšem roku uspešno raziščejo vsak obmejni incident. Ob tej priložnosti so zahtevali, naj albanska delegacija že v nekaj dneh pove svoje mnenje o teh temeljnih vprašanjih.

Ker je albanska delegacija še nadalje odklanjala jugoslovanske kompromisne predloge, je jugoslovanska delegacija na včerajšnjem sestanku v Ohridu prekinila nadaljnje razgovore z albansko delegacijo.

Romunski letalec prosil za zatočišče

Beograd, 28. sept. (Tanjug). Romunski vojaški letalec Diaconu Mihai, ki je 24. julija pribežal v Jugoslavijo z romunskim vojnim reaktivnim letalom, je zaprosil jugoslovanske oblasti za zatočišče. Diaconu Mihai se je danes sešel z romunskimi diplomatskimi predstavniki v Beogradu ter izjavil, da se ne bo vrnil v domovino.

Ujinohujskaška izzivanja ne prenehajo

Trst, 28. septembra. Včeraj so v Vicenzi pred zaključkom irendentistične razstave, organizirane z namenom, da bi se bolj podnehtili osvajaški pohlep italijanskih šovinistov do jugoslovanskega ozemlja, odkrili spomenik padlim italijanskim borcem. Irendentistični tržaški župan Bartoli je v svojem govoru, ki ga je imel ob tej priložnosti, dejal, da je »srce Tržčanov sedaj pri italijanskih alpinistih in italijanskih vojakih in da bodo imeli Tržčani »srečo« videti jih v kratkem v Trstu.

Na tej slovesnosti so vnovič opazili irendentistične »zastave Reke in Zadra«. Prisotni so bili člani tržaške sekcije združenja italijanskih alpincev, skupina voj-

DEJSTVA O »MIROLJUBNEM POSLANSTVU« RIMA V JUGOSLAVIJI

»Za vsak gib brez usmiljenja streljamo«

V čem je bilo rimsko »miroljubno poslanstvo« v Jugoslaviji, se najbolje vidi iz tistega, kar so njemu govorili sami italijanski vojaki. Navedli bomo nekaj odlomkov iz pisma italijanskih voljakov, ki so okupirali Dalmacijo. Vsa ta pisma je pregledala vojaška cenzura zadrške prefektore.

Vojak Salvatore Soldi (vojaška pošta 141) je pisal 1. avgusta 1941 svoji družini v Firenzi: »...naša letala so morala bombardirati predele, mesta in železniške proge, da bi preprečili prevoz, namenjen revolucionarjem, a tamkaj, kjer jih ni bilo, mogoče ločiti od ostalega ljudstva, je bilo vse porušeno do tal, neglede na nedolžne žrtve...«

Rafali iz strojnice na majhno naselje... Vsako noč pobijamo s palčami in orožjem cele družine... Za vsak gib streljamo brez usmiljenja. Mnogo ljudi je pobitih. Po šesti uri ne sme nihče od doma in po šesti uri je dovoljeno streljati na vsakogar. Tudi nocoj je tukaj, kjer se zadržujemo, izgubilo življenje pet oseb: dve ženski, en otrok in dva moška...« (dokument 3/17 a — 22. k. 543).

Vojak Cosimo, telegrafist v Kistenjeh, piše 30. julija 1941 prijatelju Ippoditu Rafaelu v Foggii: »...tukaj ravnamo brezobzirno s temi ljudmi, ki so najbolj nekulturno ljudstvo in leglo komunizma... Ricinovo olje pa pijemo kot svežo vodo. Mnogi izmed njih so bili ustreljeni.« (Isti dokument).

Topničar Ivo Galanti (poveljstvo IX. topniške baterije, v. p. 141/2) piše 1. avgusta 1941 bratu Emiliju Galantu (bataljon »črnih srajc« II-a, druga jurišna četa, v. p. št. 68):

»To ljudstvo nas ne more trpeti. V nedeljo je tukajšnji duhovnik pri maši govoril slabo o nas. Vendar pa je bil tu nekdo, ki ga je razumel, in tedaj je prišla v Zadar skupina fašistov ter ga prisilila, da je popil liter močnega olja, nato pa so ga pretepli. S tem ljudstvom je treba tako ravnati...« (Isti dokument).

Črnosrajčnik Crestini Severino, mitraljezec II. voda 67. čete 89. legije črnih srajc, v. p. 73, piše 15. novembra 1941 svoji sestri Manelli Pronetta v S. Giovanni d'Asso Montisi Sugenera (Siena):

»...prvi dan gremo ven, drugi dan pa počivamo. Včeraj smo

moral iiti do kraja, kjer smo napravili čistko. S seboj odpeljemo vse, odženejo jim vso živino, vse, odženejo jim vso živino, naposled pa požigamo hiše. Toda mi iz minometalskih enot smo nesrečni, ker smo vselej v ozadju ter le redkokdaj ropamo. Prišel sem pravočasno ter naropal 3 kg volne — štiri klopčice sivorjave in 2 bele, ki jih hranim tukaj. Imam tudi preproge — te preproge uporabljajo namesto pregrinjel. Torej, nagrabil sem samo to, ker sem imel slučajno priložnost...« (Dokument 11/17, 1 — k. 543).

To je samo nekaj primerov početja nosilcev »miroljubnega poslanstva« Rima in italijanske »civilizacije« v Italiji.

T. F.

Z VSEH STRANI SVETA

OZN

Pred zaključkom splošne razprave

New York, 28. sept. (Reuters). Politiki opazovali na sedežu Združenih narodov pričakujejo, da bo danes ali najkasneje jutri zaključena splošna razprava v Generalni skupščini OZN. Po splošni razpravi bo politični odbor začel delo. Na njegovih sestankih bodo obnovili hujše splošne politične konference o Koreji. Pričakujejo, da bo sovjetski delegat Višinski znova zahteval razpravo o Koreji, pa tudi, naj razpravam v političnem odboru prisostvujejo predstavniki Kitajske in Severne Koreje.

Zdaj malo delegatov v OZN veruje, da bodo politično konferenco sklicali do 28. oktobra, kot določa sporazum o premirju. Nekateri delegati dvomijo, da se bo sploh sestala, čeprav večina še upa.

EGIPT

Farukovo premoženje državna last

Kairo, 29. sept. (Reuters). Egiptovska vlada je sklenila zapleniti mnogomilijonsko premoženje bivšega kralja Faruka. To je davi izjavil egiptovski minister za nacionalno orijentacijo major Salah Salem, ki je poudaril, da je Farukovo premoženje v Egiptu »daj državna last«.

CSR

Kolhozi na »prostovoljni osnovi«

Dunaj, 28. sept. (Reuters). Predsednik češkoslovaške vlade Zapolocky je kritiziral »nesamotno naglo« pri ustanavljanju češkoslovaških kolhozov. Včeraj je govoril na zboru kmetijskih delavcev in dejal, da je ta hitrost povzročila ustanavljanje sla-

bih gospodarstev, ki svojim članom niso mogla zagotoviti olajšav. Zapolocky je dejal, da bodo kolektivna gospodarstva še nadalje ustanavljali, toda samo tam, kjer se izplača in na »prostovoljni osnovi«. Opozoril pa je, da država ne bo dovolila nedovoljenega razpuščenja kolhozov.

FRANCIJA

Ing. Raab prispel v Pariz

Pariz, 28. sept. (AFP). Avstrijski kancler Julius Raab je prispel davi

bih gospodarstev, ki svojim članom niso mogla zagotoviti olajšav. Zapolocky je dejal, da bodo kolektivna gospodarstva še nadalje ustanavljali, toda samo tam, kjer se izplača in na »prostovoljni osnovi«. Opozoril pa je, da država ne bo dovolila nedovoljenega razpuščenja kolhozov.

Ing. Julius Raab

V spremstvu zunanega ministra Karla Gruberja in državnega tajnika v zunanjem ministertvu Bruna Kreiskoga v Pariz, Avstrijske državne sta

Grška vojaška delegacija zapustila Beograd

Davi je odpotovala iz Beograda grška vojaška delegacija pod vodstvom generalmajora Konstantina Dovasa, ki je prisostvovala velikim manevrom JLA.

V imenu JLA so spremili grško vojaško delegacijo na beograjsko železniško postajo generalni major Žarko Zgonjanin in drugi višji oficirji.

Churchill vztraja pri sestanku štirih

London, 28. sept. (UP). Predsednik britanske vlade Churchill je izdal danes posebno sporočilo, v katerem poudarja, da je nadaljeval opravljanje svojih dolžnosti celo, ko je obolel lani junija.

Sporočil je tudi, da ni nikdar odstopil od svojega poziva na sestanek »velikih štirih«, ki bi, kot čuti on, lahko okronal njegovo dolgoletno kariero z zmanjšanjem napetosti med Vzhodom in Zahodom.

DANES PO SVEIU

Napadalnost v Burmi pred OZN

Združenim narodom ni uspelo likvidirati napadalnosti kuomintanških čet v Burmi. O tem resnem problemu razpravljajo na sedanjem zasedanju Generalne skupščine. Kuomintangski delegat Burme U. Mint Tejn je opozoril OZN, da so na burmanskih tleh napadali »tisti, katerim so dovolili, da smejo ohraniti sedež v OZN«. To namigovanje je poleg nekaterih drugih momentov vzbudilo v New Yorku domneve, češ da bi utegnili že na tem zasedanju priti do nove razprave o kitajskem predstavnstvu v OZN, ki bi slonela, kakor sodijo nekateri opazovalci, na tehe načelih:

1. če kuomintangski predstavniki, ki imajo svoje mesto v OZN izjavi, da nima oblasti, da bi četam generala Li Mija ukazal, da se umaknejo s burmanskega ozemlja, bi avtomatično ugotovili sprožit vprašanje, kakšna je v vlada na Formozu, ki govori v imenu celotne Kitajske, ka ne more ukazovati svojim lastnim četam. Zahteva, naj bi odstranili njene odposlance iz OZN, bi bila logična posledica takšnega razvoja spora.

2. če bi kuomintangski delegat po-

kazal, da vlada v Taj Peni neče umakniti čet s kitajsko-burmanske meje, ki so z vdomor v burmanske pragovevleto zagrešile in še nadaljujejo z napadalnostjo, bi bil normalni postopek — razglasitev Cankajskove vlade za napadalno ter izključitev le-te iz OZN.

Če bi dogodki uredili to pot, mogli mislijo, da bi pravica kuomintangskih Kitajskih predstavništva v OZN postala zares nevarna. Opozorjajo pa, da je velika zapreka takšni ureditvi vprašanja napadalnosti v Burmi in kitajskega zastopništva odločitve večine v Generalni skupščini, ki je podprla ameriški predlog, da do konca letošnjega leta ne bi razpravljali niti o izključitvi Cankajskih predstavništva iz OZN niti o tem, da bi poklicali Peking, naj zavzame mesto, ki pripada Kitajski. Toda se sprožit vprašanja kuomintangsko napadalnosti proti Burmi je nepriljubna zadejajam, ki podpirajo vlado na Formozu. Zato je z njihove strani občutiti težnjo, da bi nekako obnovile pogajanja v Rangunnu in tako vsaj med tem zasedanjem ustavile celotno zadevo.

J. Levi

PISMO IZ BONNI

Kaj zahteva zahodnonemško gospodarstvo od nove vlade?

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Bonn, konec septembra

V Bonnu je sedaj zatišje. Kanceler je na oddihu, predsednik republike Heuss pa se po ustavnem običaju razgovarja z voditelji parlamentarnih frakcij o novi vladi.

Novo poslopje bonnskega parlamenta čisto in urejajo za prvo sejo 11. Bundestaga. Čuje se, da bo krščanskodemokratska unija gradila posebno poslopje za svojo parlamentarno frakcijo, ker so ji postali stari prostori pretesni.

ZACETEK GOSPODARSKE EKSPANZIJE

Prve ukrepe, ki naj bi jih izdala še ne sestavljena vlada, je minister Erhard imenoval »začetek gospodarske ekspanzije«. Gre za veliko davčno reformo in pristo devizno poslovanje, kar zahteva nemški kapital od nove vlade — je izjavil minister za gospodarstvo Erhard.

Prvi in drugi predstavljata do neke mere droben upor obnovljenega nemškega kapitala proti varuštvo iz Bonna. Sprostitve kot aktualno geslo nemškega gospodarstva nedvomno priča o njegovi moči, saj mu je pred dvema letoma to isto državno varuštvo prijalo.

KLJUC NEMSKE POLITIKE

Ta nenavaden in pomalen čuden pojav je opaziti v Nemčiji. Nemci se že tudi sami boje svojega lastnega vzpona. Se bolj pa njihovi zahodni sosedi — Francozi in Angličani. Zato lahko v javnem življenju čisto slišite izjave politikov pa tudi finančnikov, da je neupravičen strah pred nemškim bogastvom, predvsem pred aktivnim zunanjetrgovinskim saldom.

Ta aktivni saldo znaša 865 milijonov dolarjev. Države evropske plačnice unije (16 evropskih držav, med njimi tudi Italija, Anglija in Francija, toda vse tri s pasivnim saldom), dolgujejo Nemčiji 634 milijonov dolarjev. Sedemnajst drugih držav, večidel

izven evropskih, s katerimi obratunava Nemčija zamenjavo v kliringu, ji dolguje 229 milijonov dolarjev. Alarm, ki je zavoljo tega nastal, ni utemeljen.

»Naš saldo ni nevaren.« Preveč hrupa okrog nemškega salda se glase debeli naslovi v nem-

izven evropskih, s katerimi obratunava Nemčija zamenjavo v kliringu, ji dolguje 229 milijonov dolarjev. Alarm, ki je zavoljo tega nastal, ni utemeljen.

»Naš saldo ni nevaren.« Preveč hrupa okrog nemškega salda se glase debeli naslovi v nem-

izven evropskih, s katerimi obratunava Nemčija zamenjavo v kliringu, ji dolguje 229 milijonov dolarjev. Alarm, ki je zavoljo tega nastal, ni utemeljen.

Dr. Adenauer in prof. Heuss

škem časopisju. Nemška banka pa objavlja tole: »Strah, da utegnjejo nastati težave v prometu z drugim državami, je neutemeljen, saj je prvič — Zvezna republika Nemčija izjavila, da je pripravljena pustiti, da njen saldo naraste tudi čez znesek 650 milijonov dolarjev, ne da bi pri tem izdala nasprotno ukrepe, kot so to storile nekatere druge države, in drugič — porast našega salda je bil avgusta tako počasen, da še ni gotovo, ali bo presežena vsota 650 milijonov dolarjev.«

Nemčija pa ima tudi obveznosti.

Dolgove iz povojne pomoči zavezničarom bonnski vladi bodo plačevali v dolgem časovnem razdobju (prvi obrok Angliji, Franciji in ZDA znaša 50 milijonov dolarjev). Zatem pridejo na vrsto

predvojni in drugi dolgovi (n. pr. Izraelu in Sviči) itd.

DONOSEN POSEL

Toda Nemci se boje krize, zlasti po premirju na Koreji, prav zato, ker so na vrhuncu svojega vzpona. Zato zahtevajo konveribilnost, zato jih mikajo azijske in južnokorejske države. Pa tudi Evropska obrambna skupnost bi prinesla nov velik posel — proizvodno orožje.

Izvoz kapitala v raznih oblikah zavzema resen obseg. Krupp in Demag gradita v Indiji jeklaro v sporazumu z indijsko vlado in mednarodno banko. Dve nemški in neko turško podjetje grade v Turčiji pristanišče. Nemci grade v Braziliji svojo tovarno avtomobilov (Volkswagen) itd. Malone v vseh azijskih in južnokorejskih državah so podobne priprave. To pa so, kakor pravijo nemški gospodarstveniki, šele začetki in sicer majhni.

Nemški kapital odkrito zahteva, naj bo temelj vladne politike konceptije gospodarske ekspanzije. (Celo vplivni »Handelsblatt« predlaga, naj bi ministrstvo za gospodarstvo v novi vladi imelo višjo stopnjo od ostalih.) Sedaj pa je največ javnih in tajnih sestankov o temi — kaj pričakuje zahodnonemško gospodarstvo od nove vlade, saj je velik kapital vložil v volitve več kot 20 milijonov frankov in je kakor pravijo napravil »donosen posel«.

Rade Vujević

Turški časnik o tržaškem vprašanju

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Carigrad, 28. septembra. Današnji »Milet« komentira skupni obisk turškega in grškega veleposlanika v Beogradu pri državnem podtajniku Alešu Beblerju in piše:

»Jugoslavija in Italija sta ostro razbili svoje stališče do tržaškega vprašanja. Razburjenje v obeh državah se še zmeraj ni pogojevalo. Kaj naj povedo v takšnem položaju Jugoslaviji? Najbrž ne bosta niti Turčija niti Grčija svetovali našemu zavezniku, naj prepusti Trst Italiji. Ne pozabimo, da je pri nekem vprašanju, ki je videti na prvi pogled zelo jasno, Italija vrgla rokavice.«

Nota Bo gariji

(Nadaljevanje s 1. strani)

spopadu z diverzantom ubili Radomira Mladenovića, ki je v tem kraju kot zločinec poznan še iz časov, ko je aprila 1949 ubil zadržanega Živadina Mitrovića iz vasi Mozgovci. Mladenović je takrat iz strahu pred ljudskim sodiščem pobegnil v LR Bolgariji, kjer je bil sprejet kot politični emigrant. V LR Bolgariji je Mladenović živel do nedavna. Od onod je bil z izkaznico kot Atanas Nikolajev, delavec tovarne »Ziti« Iruze, obožen poslan v FLRJ z diverzantsko nalogo.

Nadalje poudarja nota, da našti zločini in že pred njimi izvršeni incidenti (uboj Antona Hleba, ranjena graničarja Bajović in Gundić) nedvomno pričajo o nadaljevanju sovražno politike proti Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Državno tajništvo za zunanje zadeve Federativne ljudske republike Jugoslavije odločno protestira proti takšnemu ravnanju bolgarskih organov in resno opozarja vlado LR Bolgarije, da takšni postopki bolgarskih organov ne morejo privedi k normalizaciji odnosov med obema državama.

ZDA

Schumanov članek o združenju Evrope

New York, 27. sept. (AFP). Bivši francoski zunanji minister Robert Schuman zagovarja v članku, ki ga je danes objavil »New York Times«, čimprejšnjo združitve Evrope. »Evropa«, piše Robert Schuman, »sima svoje lastne probleme in naloge. Tega ne razumejo tisti, ki jih uspeva lažen up, da bi nas mir, pa tudi le premirje med Vzhodom in Zahodom osvojobilo nujnosti, da se združimo.«

Schuman sodi, da bi pomembno odločilo združitve Evrope, dokler je upanje za dosedaj spoznanje o Sovjetsko zvezo, prepustiti pobudo nasprotniku in izgubljati dragocen čas.

INDOKINA

Neuspehi Bao Dajevih enot

Hanoi, 28. sept. (AFP-UP). Ho Si Minhove sile so okrepile svojo dejavnost znotraj ustja Rdeče reke in usmerile napade proti Bao Dajevim enotam. Francozsko vrhovno poveljstvo je bilo štirinastkrat prisiljeno tem enotam poslati pomoč. Ti zadnji neuspehi Bao Dajevih enot vzbujajo v krogih opazovalcev dvome v njihove vojaške sposobnosti in moč, o kateri se je v zadnjem času toliko govorilo.

V zadnjih mesecih so Francozi večkrat morali posredovati, da bi preprečili popolno uničenje položajev teh enot.

Francoske enote pa še nadalje skušajo uničiti Ho Si Minhove poiki, ki so ga okolišle pred nekaj dnevi v ustju Rdeče reke. Toda mnogi znaki pričajo, da se je znatnim silam tega polka že posrečilo prebiti se iz francoskega obročja.

Agencija Nova Kitajska poroča o mnogih uspešnih akcijah Ho Si Minhovih sil v prvi polovici tega meseca. Po teh poročilih so samo v eni imed teh akcij izločili 550 nasprotnikovih vojakov.

VZHDNA NEMCIJA

Semjonov imenovan za veleposlanika

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Bonn, 28. sept. ADN poroča, da je prejšnji vrhovnega sovjeta imenoval danes visokega sovjetskega komisarja Semjonova za izrednega in pooblaščenega veleposlanika v Vzhodni Nemčiji. Semjonov bo hkrati opravljal dolžnosti sovjetskega visokega komisarja.

Politični opazovalci v Bonnu razlagajo to najnovejšo odločitev vrhovnega sovjeta neposredno pred konferenco štirih o združitvi Nemčije v Laganu kot znamenje, da želi Moskva jasno poudariti samostojnost in državnost Vzhodne Nemčije in kot znamenje, da se perspektive za združitve Nemčije čedalje bolj neugodno R. V.

IZ VČERAJSNJE DRUGE IZDAJE

LETNA KONFERENCA BRITANSKIH LABURISTOV

V Margateu so v predvolilnem razpoloženju

Margate, 27. septembra. Zadržalo, da bo morda spomladi prihodnjega leta, vsekakor pa pred poletnimi parlamentarnimi počitnicami, vlada razpisala nove volitve, je delovalo na sprti krili laburistične stranke kot vezivno tkivo. Med delegati, ki so se zbrali v Margateu, je zavladala predvolilna psihoza. Namesto da bi lomili kopja kot je bilo pričakovati, bodo, kot se zdi, pozikovali kompromis, ki bi laburistom združil na skupni ravni in jim omogočil, da bi dočkali nove volitve. Se včeraj se je zdelo, da bo v zimski bazi znanega angleškega letovišča z vso močjo zavladala burja. Toda oblaki so se razpršili in razvedrilo se so dvorane hotelov, kjer so se nastanili člani odbora.

Vremensko napoved za jutrišnji dan nam je dal Arthur Deakin in nas prepričeval, da bo vreme na konferenci vedro.

Grmenja ne bo, je izjavil ta goreči antibevarist in najvplivnejši vodja Tradeunionov.

Aneurin Bevan nam je potrdil napoved svojega sovražnika št. 1. »Za laburiste je problem, kako bi ostali združeni in napredovali.« Če dva vozita tandem — kolo, ga morata složno pogonjati. Če eden izmed njih hitro zavre, se bo kolo prevrnilo.

Morgan Philipps — pristaš »srednje poti«, je podrobneje razložil, kar sta Bevan in Deakin povedala bolj ezopsko.

V gibanju, kakršno je danes, je izjavil Philipps, morajo biti pojmovanja različna. Saj so vedno bila. Dve leti smo v opoziciji, toda nočemo v njej večno ostati. Zato moramo razpravo zaključiti in spregovoriti v skupnem jeziku.

Sklepi, ki jih je na tiskovni konferenci objavil Morgan Philipps, še jasneje govorijo v prid Deakinovim napovedim lepega

vremena in Bevanovi teoriji o kolesarjih.

Nad 3000 amandmajev, ki so jih lokalne organizacije predlagale konferenci in zahtevale izpremembe v objavljenem osnutku programa z naslovom »Apel Britaniji«, so umaknili s privolitvijo predlagateljev. Odbor predlaga konferenci, naj bi jih nadomestila vrsta resolucij, ki vsebujejo elemente odstranjenih amandmajev, ki pa so s kompromisnim prikrivanjem po srednji poti mnogo izgubili.

Sklep, naj bi Jim Griffiths, osebnost, ki je levica in desnica enako upoštevala, priporočil konferenci laburistični program, tudi govori v prid prepričanju, da je izvršni odbor našel skupno pot. Edino vprašanje, ki še ni došlo svoje kompromisne rešitve, je spor Greenwood — Morrison.

Oba kandidata za mesto blagajnika, ki je hkrati tudi predsednik izvršnega odbora. Greenwooda kandidira 45 sindikalnih zvez, podpira pa ga Bevanova skupina. Morrisona kandidira 25 sindikalnih zvez in ga podpira desnica. Sindikati, ki kandidirajo Morrisona, imajo večje število glasov, zato pa lahko Greenwood pričakuje večino glasov delegatov lokalnih organizacij. Pričakujejo, da bo Morrison ob kandidaturi upošteval sklep, ki ga bodo v tork spregovorili, namreč naj bi kot namestnik vodje laburistov v parlamentu avtomatično stopil v izvršni odbor. Ta poteza bi omogočila vstop v izvršni odbor obema, Greenwoodu in Morrisonu. Ni izključeno, da se bo izvršni odbor v tem vprašanju strinjal, da bi s tem odstranili tudi zadnja nesoglasja med desnico in levico.

Pred jutrišnjo razpravo v komiteju za socialno-humanitarna vprašanja

New York, 27. sept. (Tanjug). Komitej za socialno-humanitarna vprašanja OZN bo jutri nadaljeval razpravo o predlogu, naj se odredbe konvencije o pravicah žensk prenesejo tudi na področje tehnične pomoči Združenih narodov.

Na temelju poročil komisije o pravicah žensk je ekonomsko-socialni svet dal na prejšnjem zasedanju dve resoluciji. V prvi priporočajo, naj se ob dajanju tehnične pomoči posameznim državam pošljejo tja tudi ženske strokovnjakinje in da je tudi njim treba dodeliti stipendije. V drugi resoluciji zahtevajo, naj generalni sekretar Združenih narodov dobi pooblastilo, da lahko

omogoči državam članicam tehnično pomoč za zavarovanje pravic žena.

Ker nobena država doslej ni postavila podobne zahteve, ni možno predvidevati niti oblike niti obsega morebitnih zahtev v prihodnosti. Generalni sekretar Združenih narodov meni, da bi šele na osnovi izkušenj iz leta 1954 lahko napravili budget, potreben v te svrhe.

Jugoslavija je v načelu podprla idejo za razširitev tehnične pomoči posameznim državam, ker sodi, da je taka aktivnost važna za izboljšanje statusa žensk.

Hardingova izjava ob vrnitvi v London

London, 27. sept. (R). — Danes je prispel iz Jugoslavije v London šef britanskega imperialnega štaba sir John Harding. V posebnem intervjuju radiu je med drugim dejal, da so bili manevri, na katere je bil povabljen, solidno zamišljeni in dobro izvedeni. Najbolj vtiš nanj sta napravili sila in čvrstost duha jugoslovanske vojske. »Jugoslovanski vojak je borben, zlasti v prid pa so mu izkušnje tako častnikov kakor preprostih vojakov, ki so se borili v partizanski vojski.« Sir John Harding je na koncu izjavil, da je bil povsod zelo prijateljsko sprejet in da se zahvaljuje JLA, ker ga je povabila na manevre, hkrati pa upa, da je njegov obisk mnogo doprinesel k dobrih odnosom med njegovo in našo državo.

XVI. KOLO TURNIRJA KANDIDATOV ZA SVETOVNO SAHOVSKO PRVENSTVO

Spet same nedokončane igre

RESHEVSKY—NAJDORF REMIZIRALA PO 14. POTEZI

(Posebej za »Borbo«)

Curib, 27. septembra (telefon). Rezultati XVI. kola: Bronstein: Tajmanov remi (damska indijska obramba, 24 potez), Reshevsky: Najdorf remi (kraljeva indijska obramba, 14 potez), Keres: Petrosjan prekinjeno (kraljeva indijska obramba), Smislov: Averbah remi (Niemco-indijska obramba, 25 p.), Geller: Szabo prek. (Niemco-indijska obramba), Kotov: Euwe remi (Retileva otvoritev, 38 p.), Boleslavski: Stahlberg prek. (francoska obramba); Gilgorić je bil prost. Prekinjena partija iz XV. kola Keres: Najdorf je bila brez nadaljevanja remi.

Stanje na tabeli po XV. kolu: Smislov 9,5 (1), Reshevsky 8,5 (2), Najdorf 8,5, Euwe 7,5 (1), Petrosjan, Boleslavski in Bronstein 7 (2), Tajmanov, Keres 7 (1), Kotov 7, Averbah 6,5, Gilgorić 6,5 (1), Geller, Szabo 6 (1), Stahlberg 5,5 (1), Gilgorić je igral eno partijo manj kakor drugi. Prav pred 4 tedni so odigrali v Neuhassenu prvo kolo drugega turnirja kandidatov za svetovno prvenstvo. Danes je bila v Curibi repriza. Sestali so se isti pari kakor takrat, samo da so bile figure na šahovnicah obrnjene. Pa vendar kakšna razlika! Takrat je bilo treba dolgo čakati, da je bila zaključena prva partija, danes pa je bila končana v slabih pol-druhi urah.

Kakršnokoli primerjanje prvega in XVI. kola bi bilo v škodo današnjemu kolu. Toda v prvem kolu ni bilo obupa, ki ga n. pr. zdaj je lahko najdemo v Stahlbergovem igranju. In še nekaj mnogo važnejšega: zdaj,

IZ NAŠIH KRAJEV

BRALCI NAM PIŠEJO:

Zaradi nedokončanih načrtov ne morejo zidati šole

O zidanju šole na Topolu (Katarin) je govora že od 1952. leta. Letošnjega leta so dali izdelati načrte za šolo. Prevelj jih je Projektični biro pri OLO Ljubljana-okolica. Čeprav odbor Občinskega ljudskega odbora Medvode vprašuje, kaj je z načrti in čeprav jim predsednik poroča, da ni tedna, da ne bi bil na Projektičnem biroju in vprašal,

kaj je z načrti, le-teh vendar še ni. Sklenjeno je bilo, da bodo do 6. septembra zares gotovi. Čeprav je bilo že prej nekaj rokov. Sedaj je pa že konec septembra in načrtov še vedno ni. Prebivalci pa na sestankih neprestano vprašujejo odbornike, kaj je z novo šolo. Nikakor ne moremo razumeti, kako je mogoče obljubiti in obljube ne držati.

Mislimo, da ne smemo dovoliti, da bi fantja odtujili svojemu narodu

Koper, 25. septembra.

Iz Svetega Petra v Koprskem okraju smo prejeli naslednje pismo s prošnjo, da ga objavimo:

Zaradi enotnosti naše vasi smo v zadnjih letih po osvoboditvi dosegli lepe uspehe. Obnovljena je bila naša šola in dograjen je bil kulturni dom, na katerega smo ponosni. Z napori naše ljudske oblasti se stalno izboljšuje gospodarsko stanje vasi ter se uspešno razvija kulturno življenje. Kot kaže, pa vse to ni po volji tukajšnjemu župniku Dominiku Peganu, kar je ponovno pokazal tudi naslednji dogodek, ki je močno razburil ljudi v naši vasi.

Župnik Pegan je poskušal pridobiti dve vdovi padlih partizanov iz naše vasi, da bi poslali svoja nedolžna sinova v škofijski seminar v Trst. Računajoč na njune gospodarske težave, jima je govoril o brezplačnem stanovanju in hrani, ki jo bosta uživala njuna sinova, o sijajni bodočnosti in tako dalje. Ni pa omenil, da ju misli poslati v vzgojo fašističnemu škofu Santinu, velikemu sovražniku Slovencev, ki bo polizkusil iz njih napraviti dva janičarja, raznarodovalca njunega lastnega naroda ter slepo orodje njegove fašistične politike do našega ljudstva. Naše mnenje je, da če si fantja res hočeta izbrati duhovniški poklic, čeprav je to precej neverjetno, ker sta še otroka in nista sama mogla priti

do take odločitve, bi lahko župnik Pegan predlagal njunina materama, naj ju pošljeta v semenišče v Ljubljano ali v Pazin, kjer se vsaj ne bosta odtujila svojemu lastnemu narodu.

Mislimo, da je upravičeno naše ogorčenje, zlasti pa ogorčenje naše mladine proti postopanju tukajšnjega župnika.

Skupina vaščanov.

Tudi komunalci hočejo imeti svojega zastopnika

V četrtek se je v Ljubljani sestel razširjeni plenem Krajevnega odbora sindikata komunalcev, na katerem so zastopniki nekaterih komunalnih podjetij iz Ljubljane med drugim izrazili svoje nezadovoljstvo zaradi tistih sklepov Zvezne volilne komisije, ki odvzemajo nekaterim upravam komunalnih podjetij pravico do volitev v Zbore proizvajalcev. Po novih določbah Zvezne volilne komisije veljajo n. pr. za gospodarske organizacije direktorje pošt, gostinski obrati v sestavi zdraviliških kopališč, gozdne drevnice itd., medtem ko tako imenovane mestne uprave zelene površine, uprave cest itd., izgubljajo pravico do volitev, čeprav imajo svoje tarifne pravilnike, obračunske službe in delavsko samoupravo kot vsaka naša organizacija.

Po uvodnih referatih tovariša Jelenca, načelnika Sveta za komunalno pri MLO Ljubljana in Slavka Lambergerja, tajnika Republiškega odbora sindikata komunalcev, so se priglasi k diskusiji mnogi člani delavskih svetov in sindikalnih podružnic uprave cest, mestne uprave zelene površine itd., ki so poudarjali pomembno vlogo komunalnih podjetij v gospodarskem razvoju Ljubljane in Maribora. Iz besed teh delavcev je razvidno, da je vrednost osnovnih sredstev, s katerimi razpolagajo ljubljanski ko-

Ali je prav, da se za Prosenjakovce nihče ne zmeni?

Prosenjakovci je prekmurska vas tik ob madžarski meji. Iz Sobote do Prosenjakovcev je 16 km. Potnik, ki hoče priti iz enega kraja v drugi, mora vso pot prepešati, če nima kolosa, ali pa če se slučajno ne usmili kak šofer. V vasi ni niti zdravilnice in ljudje ga morajo iskati v Murski Soboti, ali pa vsako sredo v 9 km oddaljenih Križevcih. Ko je bil zdravnik še v Križevcih, je prihajal enkrat na teden tudi v Prosenjakovce. Najhuje je za matere z dojenčki, ki jih morajo zdraviti kar same, kadar zbolijo, ali pa drago plačevati prevoz k zdravniku. Človeku se zdi, da je ta kraj od vsega sveta popolnoma pozabljen. Zadiči čas bi bil, da bi se ga odgovorni ljudje spomnili in mu posvetili več skrbi. Najvažnejše, kar je treba poskrbeti, je avtobus, ki bi vozil iz Murske Sobotice v Prosenjakovce in nazaj, in zdravnik, ki bi vsaj enkrat tedensko prihajal. Seveda bi morali občinski organi sploh bolj skrbeti za razvoj kraja in mu pomagati. V. T.

P. Z.

Odpor nemških sindikatov do zahtev katoliškega delavskega gibanja

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Bonn, 27. septembra. Nemški katoliški in evangelistični sindikati zahtevajo, naj bi bili v predsedništvu nemških sindikatov zastopani s še tremi kooptiranimi člani, v deželnih odborih pa z dvema članoma. Enakopravno zastopništvo zahtevajo tudi v redakcijah sindikalnih listov in upravnih sindikalnih šol. O teh zahtevah zdaj v tovarnah in sindikalnih organizacijah največ razpravljajo.

Včeraj in predvčerajšnjim sta bila kongresa železničarjev in poštarijev, na katerih so se zahtevne odločno odklonili ter jih ocenili kot poskus napada na neodvisnost nemških sindikatov. Tudi

sindikat kovinarjev je odklonil zahtevo krščanskih sindikatov. Tri deželna sindikalna vodstva (Berlin, Bavarska in Severni Ren — Westfalija) prav tako nasprotujejo tem zahtevam.

Vsi poudarjajo, da štejejo katoliški in evangelistični sindikati le pol milijona članov, združeni nemški sindikati pa jih imajo okrog 6 in pol milijona.

Politični opazovalci v Bonnu z zanimanjem pričakujejo sklepe skupščine predstavnikov vseh sindikalnih vodilnih organov. Skupščina bo 30. septembra v Düsseldorfu. Vprašanje enotnosti ali ceptave nemških sindikatov postaja čedalje važnejše notranje-politično vprašanje Nemčije.

ANGLO-IRANSKI RAZGOVORI

Teheran, 27. septembra (AFP). Vladni predstavnik Irana je danes izjavil, da bi anglo-iranske razgovore lahko obnovili tako na tehničnem kakor na političnem področju. Dejalo je, da bi se razgovori o tehničnih vprašanjih lahko začeli brez intervencije dveh vlad, in sicer med nacionalno iransko in anglo-iransko petrolejsko družbo. Kar se tiče političnih zadev je ta predstavnik izjavil, da bi bila v zvezi temu, da med Iranom in Veliko Britanijo ni diplomatskih odnosov, zveza lahko vzpostavljena na nevtralnem ozemlju, morebiti v New Delhiju, kjer bo Iran skoro postavil novega ambasadorja.

ARETACIJA V TEHERANU

Teheran, 27. sept. (AFP). Danes je bil v Teheranu aretirani general Hasan Mohafari, ki je bil do 26. avgusta t. l. generalni guverner Kuzistana, pokrajine, v kateri je Abadan. General Mohafari je obtožen, da je s pomočjo več častnikov in civilnih oseb organiziral zaroto proti vladi v korist Mosadika. V Teheranu pričakujejo spricho te aretacije še več drugih.

PROTEST ZDRUŽENEGA POVELJSTVA

Munsan, 27. sept. (Reuter). — Združeno poveljstvo je danes protestiralo pri nevtralnem komiteju za repatriacijo zaradi pogojev v taborišču, kjer so Kitajci in Severnokorejci. Gre za sporočilo zaveznikiškim ujetnikom, ki odklanjajo repatriacijo. Predsednik komisije za repatriacijo, indijski general Timaja je izjavil, da se bo potrudil urediti razmere v tem taborišču tako, kakor ustrezajo tistim, ki so v taborišču Združenega poveljstva.

STASSEN: TIHOTAPLENJE STRATEŠKEGA GRADIVA JE »RESEN PROBLEM«

Washington, 27. sept. (AFP). Direktor uprave za inozemske zadeve Harold Stassen je predal ameriškomu kongresu poročilo, v katerem stoji, da je v prvih 6 mesecih letošnjega leta prišlo do znatnega napredka v izvajanju kontrole nad izvozom strateškega gradiva v dežele sovjetskega bloka. Poročilo pravi, da predstavlja črna borza strateških proizvodov v te dežele »resen problem« zlasti na Daljnem vzhodu. V tem poročilu Harold Stassen indirektno odgovarja na obtožbe senatorja McCarthyja proti skrivni trgovini nekaterih zaveznikov ZDA, zlasti Veliki Britaniji, s Kitajsko. Stassen poudarja, da so ZDA edina dežela, ki je uvedla absolutni embargo na ves izvoz strateškega in nestratskega gradiva na Kitajsko, medtem ko druge dežele niso imele zmerom takega stališča.

NESREČA ZARADI NEPREVIDNOSTI IN MALOMARNOSTI

Ljubljana, 27. septembra. Nočjo okoli 18. ure se je pripetila v Notranjih gorah prometna nesreča, katere žrtev je bila dveletna Majda Kučer iz Notranjih gor. Ko je Majda bila na cesti, je privozil naproti njej na motokicli Klanfarjeva (Prijatelj). Hkrati, ko se je motokiclist blizal otroku, je prihitela tudi njegova mati, ki ga je nagovarjala, naj obstane. Toda otrok je kar naprej porinil čez cesto. V tistem trenutku pa je privozil tudi motokiclist in ga tako nesrečno zadell, da je obtežal s hudimi poškodbami. Do nesreče bržkone ne bi prišlo, če bi mati nekoliko bolj pazila na otroka, ali še verjetneje, če bi vozač pravočasno ustavil vozilo.

Od vsepovsod

Pred nekaj dnevi je našo lepoto Priekljio oliskala skupina izletnikov iz Anglije. Prišli so — bilo jih je 40 — so se ustavili v Gornji Radgosti, kjer so bili gostje delovnega kolektiva Vinogradniškega posestva. Ogledali so si kleti in naprave za izdelovanje znanega radgostskega šampanjca. Poskušali so vse vrste lahkega kapljice; posebno dober se jim je zdel šampanjec iz Radgostne so angleški gostje odločili v Ljutomer. Z zanimanjem so si ogledali grb pisane metropole in nato nadaljevali pot proti Ptuj. Tam so si ogledali razne zanimivosti, med drugim tudi vinarski muzej. —kos

Množice prebivalcev iz Apaske kotline je pred nekaj dnevi spremenila na zadnji poti uslužbenca ljudske odbora iz francoske Špice. Pokojnik se je kot zaveden Slovencu, ki v stari Jugoslaviji upiral valju velikomanskega šovinizma, ki je priiskal čez mejo. Kot tajnik obetne je brzdil poizkuse tamkajšnjih nekumarjev, ki so pripravljali tla za Hitlerja. Zato je že prve dni okupacije moral v internacijo, kjer je mnogo pretrpel. Njegovo narodnostno delo ne bo nikdar pozabljeno! —kos

V Ivankevi pri Ljutomeru so se pred kratkim sešli člani občinskega odbora in zastopniki osnovnih organizacij SZDLJ. Na posvetovanju so kritično ocenili delo vseh odborov. Ugovorili so, da nekateri voditelji zanemarljivo svoje dolžnosti do članstva. Tak primer so zabeležili v Velicah. Tam so člani izvolili za odbornika Avgusta Šefa in Janeza Rajha, ki pa nista hotela sprejeti zaupnih dolžnosti. Čeprav jima je skupnost dala zaposlitev, pa nista hotela za skupnost niti enkrat živoreti. Tokrat so izvolili iz odbora SZDLJ tudi Stanka Rajha, ki se ni udeležil niti ene seje. Na posvetovanju so se pogovorili tudi o nalogah, ki jih obaja prekrivajo v predvolilnem času, in kandidatih za Lodoče poslance. —kos

V Ljutomeru je pretekli ponedeljek gostoval okrajno gledališče iz Ptuj. Gostje so pod spretnim vodstvom režiserja to. B. Mar. Malec uprizorili komedijo »Pesem o cesti« in želi obilo priznanja pri navzočih gledalcih, ki so domala napolnili dvorano v Domu kulture. Ptujčani so se tokrat zelo potrudili in dobro odigrali svoje vloge. Nastop v Ljutomeru pa lahko štejejo za svoj kolektivni uspeh. Za dve uri vednega razpoloženja so jim Ljutomercani hvaležni. Zelijsko pa, da jih spet kmalu obiščejo. —kos

Novi slovenski grobovi v tujini

V Clevelandu so umrli Franc Jurca, star 73 let, doma iz Cerklje; Katarina Dacar, roj. Sorn, stara 71 let, doma iz vasi Klincec na Gorenjskem; Franc Radel, star 59 let, doma iz Ponike pri Trebnjem; Ivanica Kastelic, roj. Bonča, doma iz St. Vida nad Ljubljano; Marija Turk, roj. Koren, doma iz Zuzemberka; Lojze Vetročnik, doma iz Dul pri Krškem; Domen Blatnik, star 69 let, doma iz vasi Gradce na Dolenjskem; Anton Avsec, star 67 let, doma iz vasi Pudoč, fara Stari trg; Franciska Gregorič, roj. Komar, stara 54 let, rojena v Ameriki; Jože Hočvar, star 59 let, doma iz Rožempejana na Dolenjskem; Jože Pajk, star 48 let, rojen v Clevelandu in Janez Belič, star 89 let, doma iz Trebeljane.

V Chicagu so umrli: Elizabeta Lotrič, roj. Kristan, stara 70 let, doma iz Vač pri Litiji; Marija Volk, stara 60 let, doma iz St. Jerneja, in Jože Arnelc, v San Franciscu je umrl Franc Rus, v Washoe je zadela kap, Jožeta Repovša, star je bil 71 let, doma iz Stranskega vrha pri Polinaku, v Bridgeportu je umrla Ana Vačko, stara 75 let, doma iz Ljubo, v Ellyu je umrl Jernej Zeleznikar, doma iz vasi Visoko, fara Zelmlje. V Vancouveru je umrl Andrej Kermitar, star 74 let, doma iz okolice Kranja.

XI. KOLA MEDNARODNEGA

OPATJIJE JE MATANOVIC PRE-MA GAL FUDERERJA I N PREVZEL VODSTVO

Evkov, Unzicker 7, Donner 6,5, Pirc 6 (1), Vidmar 6,5, Portecia, Udovčić 4,5, Milčić 4 (1), Bertok, Golombek, Kupper, Wade, Beni in Nikolaj 4.

Na turnirju sabihst je Beninova premagala Velimirovičeva

Na tem turnirju so po XI. kolu naslednji rezultati: Hausner i Lazarevič remi, Kuderna i Vuković 1:0, Pudar i Nedeljković 6:1, Heumskerk i Kazakova 1:0, Velimirovič i Benini 1:0.

Uspeh naše črne metalurgije na tujem trgu

Smirna, septembra. Naša črna metalurgija, razširjena v svojih dosedanjih zmogljivostih in znatno okrepjena z zgraditvijo novih, se je začela resno pripravljati na izvoz na tuje trge. Vtem ko smo še nedavno v Jugoslavijo uvažali mnoge izdelke črne metalurgije, se je ta panoga naše težke industrije zdaj prvikrat pojavila na velesejmu v Smirni in Solunu.

V okviru skupnosti jugoslovanskih podjetij črne metalurgije so na teh velesejnih razstavah železarne Jesenice, Zelnica, Ravne, Sisak, Smederevo ter tovarna žice in žebeljev Alipašin most. Razstavile niso izdelkov za prodajo, marveč da bi pripravile trg za prihodnje leto, ko bodo lahko brez škode za domači trg izvozile večje količine svojih izdelkov. Na razstavi si videl razne profile valjanega železa, tenko in srednje pločevino, žilne, brezžilne in pocinkane cevi, žebelje, elektrode, žico za varjenje, vzmeti za pohištvo, industrijske nože, cirkularne žage in segmente, razno kmetijsko orodje itd. Skupni in neodvisni nastop naše črne metalurgije je pripomogel, da so dobili turski trgovci vpogled v obseg in zmogljivost teh podjetij ter v njihovo sposobnost za samostojno poslovanje s tujino.

VELIKO ZANIMANJE ZA NAŠE IZDELKE

Turčija je bila doslej izključno trg zahodnih evropskih dežel in njihove črne metalurgije. Nastop Jugoslavije s temi izdelki je vzbudil pravo senzacijo in zelo veliko zanimanje poslovnih ljudi. Takoj se je oglasilo deset uglednih trgovskih podjetij, ki bi rada čimprej navezala trgovske stike z Jugoslavijo in uvažala iz nje izdelke črne metalurgije. Ze dosedanje v pošte

Ali bi zgradili tovarno za predelavo sladkorne pese?

V obmurskih krajih, predvsem na pujskem polju še nekaj let delajo posejane, da bi pridelovali sladkorno peso. V zvezi s tem je nastalo vprašanje, kje graditi obrat, da bi peso tudi predelovali. Kje bodo to tovarno postavili, se ni povsem določeno. Svoječasno so govorili, da v Ormožu, zadnje čase pa je prišla precej v ospredje Sobotka.

Tako so tudi žene na predkongresni konferenci v Soboti govorile o tem. Namreč v Prekmurju in tudi Oburnju so zelo v zadržki, kako zapustiti ženski. Govorila je sicer tudi o drugih obratih, a najbolj aktualna je trenutno gradnja te tovarne, ki bi lahko zaposlila precej žensk.

Prav tako bi tudi kmetje in zadrugi, ki bi sadili sladkorno peso, potrebovali več delovne sile, kar bi prav tako znatno povečalo brezposelnost žensk. Merodajni ljudje v Soboti sicer zatrjujejo, da je gradnja te tovarne zagotovljena, vendar je vse večji meri odvi od pridelovalcev samih. Kajti nekateri, predvsem privatni kmetje ne kažejo preveč zanimanja, da bi sadili sladkorno peso.

Zagrebski velesejem končan

Zagreb, 28. septembra. V nedeljo je bil končan sedmi povojni zagrebski velesejem, in sicer z uspehom, kakršnega ni dosegel še noben velesejem v Zagrebu. Svoje izdelke so kolektivno ali posamezno razstavljale industrije iz 17 evropskih in prekmorskih dežel. Trgovinskih pogodb ali kupčij so sklenili za kakih 50 milijard din (samo v notranjem prometu). Tudi pogodbe s tujino presegajo lanski uspeh. Razstavne paviljone je obiskalo kakih 350.000 ljudi. Razstavljalo je 1200 domačih in tujih razstavljalcev nekaj manj kakor 3000 različnih vrst izdelkov.

ILUSTRIRALA CUCA SOKIC

Ze drugi dan, v nedeljo, takoj po moji omedlevici, so prignali gestapovci v našo jetniško bolnišnico v Vidinski ulici nekoga moškega. Razburjeno so kričali po hodniku, štorčljali s škornji, ukazali nekaj zdravniku in odšli.

Kadar pridejo Nemci ali policaji, se priporniki navadno umaknejo in čakajo, da vsi odidejo, potem pa nadaljujejo začeti pogovor s tovarišem, gledanje skozi okno in podobne nedolžne zabave. Tokrat pa je nastala nekakšna posebna zmeda. Tiste, ki prihajajo v bolnišnico, tovariši običajno z veseljem sprejmejo, v bolnišnici je laže kakor v taborišču.

Ta pa na hodniku kar naprej in bolesto stoka. Biti mora dber in hraber tovariš, ki se jih je otepal, ali pa so ga slučajno zgrabili v diverziji in zdaj leži nevarno ranjen... Nobena izmed nas noče omeniti nobenega imena. Iz stokanja čedalje razločnejše razbiram znan glas. Takoj je treba zvrediti, kdo je. Več tovarišic nezavesten, ves črn od udarcev. Nobena ga ne pozna.

Izmišljamo si razne načine, kako bi zvedele, kdo je ta tovariš, Julija Marić se vrne s hodnika in nam vsa razburjena pove, da se ji zdi — nekoč ga je videla z njegovo družico — da je tovariš Ranković.

Kaj je res?

Spomnila sem se, da ga eden izmed pripornikov, Ljuba Rado-

vanović, mora poznati iz sindikata. Sporočile smo mu, naj gre in

prihajajoče količine so tolikšne, da jih naša črna metalurgija prihodnje leto ne bo mogla kriti iz kontingentov, predvidenih za izvoz. Nekaj dni pred zaključkom velesejma v Smirni so turski trgovci prijavili potrebe, ki se gibljejo okrog 18.000 ton raznih izdelkov, predvsem betonske-

Nakladanje železa v železarni Store

Kakšen naj bo davek od sklada na plače?

Člen 37 osnutka Temeljne uredbe o skupnem proizvodnem gospodarskih organizacij in njegovi razdelitvi predpisuje, da se del določila, ki ga uporabi gospodarska organizacija za izplačilo zaslužkov delavcem in uslužbenecem, obdavi z davkom od sklada na plače. Stopnje tega davka so predpisane in se določajo s posebnimi zveznimi predpisi.

Iz tega določila torej vidimo, da bo tudi v bodoče obstajal nekakšen davek od sklada na plače, s katerim se bodo obremenjevala ona izplačila delavcem in uslužbenecem, ki grede iz dobička, t. j. izplačila preko rednega sklada na plače. Kakšen bo način izplačevanja, v osnutku uredbe ni predvideno, razen da bo progresiven, torej rastoč.

Davek od presežka sklada na plače že imamo. Davek od sklada na plače oziroma presežka tega sklada se je obračunaval in se še obračunava takole: Od dohodkov podjetja, ki se ugotovijo na temelju razlike med nabavno ceno blaga se odbijejo naprej upravni stroški ter amortizacija. Ostanek se deli s količnikom, ki odgovarja višini odstotka akumulacije. S tem se določita vsota akumulacije in pa tako imenovani neto sklad na plače. Od tega sklada se odračuna povprečni sklad plač in vse, kar ostane, je presežek sklada na plače, od katerega pa je bila že v celoti odbita akumulacija. Ta presežek se zdaj primerja s povprečnim skladom za plače in na temelju razmerja napram temu se

ga jekla, raznih profilov, pločevinastih cevi, žebeljev, elektrod itd.

Nekatera naša podjetja so že letos izločila nekaj izdelkov za turški trg: železarna Jesenice nad 1500 ton žebeljev in 150 ton elektrod, tovarna žice in žebeljev Alipašin most nad 500 ton žeb-

ljev, železarna Smederevo pa večjo količino kmetijskega orodja. Čeprav potrebujemo mnogo brezžilnih cevi doma, bo železarna Sisak v kratkem poslala nekaj teh cevi v Turčijo. Ze došlejši prijavljene potrebe po brezžilnih cevah se gibljejo okrog 2000 ton.

ZASKRBLJENOST TUJIH KONKURENTOV

Na tukajšnjem trgu se posebno zanimajo za elektrode jeseniške železarne, za kakovostno jeklo železarne Ravne in za brezžilne cevi. Te tri skupine izdelkov naše črne metalurgije pomenijo velik uspeh, ki smo ga dosegli s prizadevanjem delovnih kolektivov. Le-ti so v kratkem premagali vse proizvodne težave in se s svojimi izdelki uvrstili med ugledne tovarne Anglije, Švedske, Belgije in drugih držav z velikimi tradicijami v črni metalurgiji.

Tuja konkurenca, ki si je pazljivo ogledala na velesejmu v Smirni razstavljene izdelke jugoslovanske črne metalurgije, zaskrbljeno gleda na razvoj te panoge naše industrije in na nje homogeno prodiranje čez meje Jugoslavije, zlasti na trge Turčije in Srednjega vzhoda. Tuji konkurenti so zaskrbljeni, ker je Jugoslavija blizu teh dežel in ker prevoz njenih izdelkov po morju ni drag.

Z. Pečar

NAŠA MLINSKA INDUSTRIJA terja velike investicije in večjo osamosvojitve

Ze v poročilu odbora za gospodarstvo o ekonomskem razvoju Jugoslavije v prvem polletju je bilo poudarjeno, da bo treba mnogo bolj skrbeti za napredek industrije, ki predeluje kmetijske pridelke, ter graditi mlinske in silosne, hladilnice, klavnice itd. V tej zvezi je omeniti tudi ugotovitve skupine kmetijskih strokovnjakov, ki sestavljajo desetletni orienacijski program za dvig kmetijstva, po katerem se še danes v naši državi več kakor polovica moke melje na najpreprostejši način v kmečkih mlinih. Z rekonstrukcijo in razširjenjem kmečkih mlinov lahko povečamo zmogljivost mlinov le za 30 %, zato bi bilo treba po mnenju teh strokovnjakov zgraditi v prvi dobi vsaj 25 modernih mlinov.

Kakšno pa je stanje mlinske industrije v Sloveniji? Slovenski industrijski in drugi valjni mlini lahko zmehajo le polovico moke, ki je po-

DELAVSTVO DAJE PREDLOGE ZA NOVI VOZNI RED NA ŽELEZNICI

Ljubljana, 29. sept.

Včeraj dopoldne je bila v prostorih ljubljanske direkcije za eksploatacijo železnice konferenca o voznem redu, ki naj bi ga vpeljali v Sloveniji s 15. majem. Po predlogih za izboljšanje voznega reda, ki so jih dajali zastopniki industrijskih podjetij iz Kranja in Ljubljane, je razvidno, da kažejo prometne razmere na gorenjski progi največ hibi in da bi bilo treba tamkaj za potrebe delavstva vpeljati vsaj en nov par vlakov, da je pred vojno na gorenjski progi krožilo osem parov rednih vlakov, medtem ko jih danes ta dan vozi le pet parov. Temu predlogu v prid govori tudi dejstvo, da imajo naša industrijska središča kot so Kranj in Jesenice, dvakrat ali trikrat več prebivalstva kot pred vojno in da se je tudi promet na gorenjski železnici občutno povečal.

Pri zastopnikih ljubljanske železniške direkcije je naletel na ugoden odmev predlog, naj bi imel vlak, ki pelje popoldan iz Ljubljane na Gorenjsko, odhod vsaj ob 14.35, s čimer bi delavci, ki se vozijo z Gorenjske v Ljubljano, precej pridobili. To spremembo bi bilo moč vpeljati zlasti potem, ko bi »Litostroj« dobil svoje postajališče, za katerega se delavci močno potegujejo, ljubljanska direkcija pa je razen perona pripravljena zgraditi postajno poslopje.

Železniška direkcija v Ljubljani bo proučila tudi predlog, naj se v prid delavstvu izboljšajo jutranje zveze med Jesenicami in Kranjem. Po tej verziji naj bi se pri jutranjem vlaku na Jesenih skrajšal postanek za pol ure, vrhu tega pa vpeljal še vlak, ki bi z gornje Gorenjske pripeljal še pred osmo uro v Kranj dijašvo. Železniška direkcija bo morala upoštevati tudi namig kranjskih delavcev, naj se na cesti, ki jo menda namerava opustiti KLO v St. Joštu, uredi izogibalnice z zgraditvijo novega tira. S tem bi se lahko razbremenil promet na kranjski postaji, odpravljeno pa bi bili tudi mučni postanki vlakov, ki v Zabnici čakajo na križanje.

Želja gorenjskih ljudi je tudi, da bi dobili tako imenovani »kulturni vlak«, s čimer bi jim bilo omogočeno obiskovanje koncertnih in gledaliških prireditev v Ljubljani, za kar so bili do zdaj zaradi pomanjkljivih zvez prikrašani.

Mnogi predlogi ljubljanske železniške direkcije zaradi gorskanske značaja gorenjske proge ne bo mogla upoštevati. Prometne razmere na tej progi bi bilo moč izboljšati le z motornimi vozovi, ki jih železniška direkcija namerava kupiti v tujini. Vendar lahko računamo nanje šele prihodnje leto in še to ne z gotovostjo.

N. Z.

NEELASTIČNOST NAŠIH PREDPISOV O MLETJU

Sedanja odvisnost mlinov od monopolistične organizacije za trgovino s žitom onemogoča mlinom, da bi si s dobrih gospodarstvenih in naravnih sredstev za investicije, v tem oziru je tudi velika ovira neelastičnost naših predpisov o mletju, ki ne omogočajo mlinom, da bi svojo proizvodnjo prilagodili potrebam trga. Danes na primer ostaja mlinom krušna moka, ker potrošnikom ne morejo nuditi dovolj bele moke št. 2, po kateri je vedno povpraševanje (v nekaterih drugih republikah pa ostaja bela moka), mleti pa morajo po enih ali drugih predpisih za svo državo, ki ne ustrezajo potrebam trga (10 % moka št. 2/1 moka št. 2 in 50 % enotne moke). Zveza mlinov v Sloveniji je že predlagala spremembo predpisov na ta način, da bi se uvedla dvojna mletov, ki bo omogočala mlinom, da prilagodijo proizvodnjo potrebam trga. Mlini naj bi mletli ali 50 % moka št. 2 in 50 % enotne moka št. 2 in 50 % enotne moka. Pri takem načinu mletja bi bile tudi onemogočene malverzacije v trgovini in pekarnah na škodo potrošnika, saj pogosto prodajajo ali uporabljajo moka št. 2, ki je skoraj povsem bela, kot moka št. 0. Pri takem načinu mletja pa bi prišla tudi bolj do veljave konkurenca v kvaliteti in cenli.

Da je stanje tako, je kriva okolnost, da so mlini ves čas po vojni životalili kot uslužnostni obrati, ki so mletli le za mlevnino na račun podjetja »Žito« (prej Žitofond). Lani so res mletli 32.000 ton moka iz krušnega žita (nasproti 33.000 tonam leta 1939), toda ta večja zmogljivost je bila predvsem na račun mletja skoraj izključno enotne moke ob maksimalni obremenitvi naprav. Letos je bil 1. januarja napravljen prvi korak naprej a tem, da zdaj industrijski mlini samostojno mlejejo na lastni račun in sami prodajajo moko, kar jim daje več pobude za moderniziranje obratov (v drugih republikah je stanje še nespremenjeno). Toda se ni stanje ni izboljšalo res samostojno gospodarjenje mlinov, kajti pri nakupu žita so navezani izključno na monopolistično podjetje »Žito« oziroma »Grankesport« (ki žito uvažajo) in morajo vzeti, kar jim pač pošljejo, večali boljše, večali slabše žito, ki pa ga morajo plačati po nekakšni povprečni kvaliteti. Od tod tudi precejšnja razlika v vsakokratni kvaliteti moka. Zahtevajo mlini, da bi vagonске pošiljke žita prveznemali na razkladalnih postajah po kvaliteti, oziroma da bi lahko knpovali tako žito, ki jim najbolj ustreza.

NAŠI MLINI SE NE MOREJO SAMOSTOJNO GOSPODARITI

Da je stanje tako, je kriva okolnost, da so mlini ves čas po vojni životalili kot uslužnostni obrati, ki so mletli le za mlevnino na račun podjetja »Žito« (prej Žitofond). Lani so res mletli 32.000 ton moka iz krušnega žita (nasproti 33.000 tonam leta 1939), toda ta večja zmogljivost je bila predvsem na račun mletja skoraj izključno enotne moke ob maksimalni obremenitvi naprav. Letos je bil 1. januarja napravljen prvi korak naprej a tem, da zdaj industrijski mlini samostojno mlejejo na lastni račun in sami prodajajo moko, kar jim daje več pobude za moderniziranje obratov (v drugih republikah je stanje še nespremenjeno). Toda se ni stanje ni izboljšalo res samostojno gospodarjenje mlinov, kajti pri nakupu žita so navezani izključno na monopolistično podjetje »Žito« oziroma »Grankesport« (ki žito uvažajo) in morajo vzeti, kar jim pač pošljejo, večali boljše, večali slabše žito, ki pa ga morajo plačati po nekakšni povprečni kvaliteti. Od tod tudi precejšnja razlika v vsakokratni kvaliteti moka. Zahtevajo mlini, da bi vagonске pošiljke žita prveznemali na razkladalnih postajah po kvaliteti, oziroma da bi lahko knpovali tako žito, ki jim najbolj ustreza.

VELIKE INVESTICIJSKE POTREBE

Sele ko bo mlinom zagotovljena stabilnost v obratovanju in ko bodo lahko res samostojno gospodarili, bodo lahko njihova vodstva mislila na to, da si najamejo za investicije dolgoročni kredit in ga odplačujejo. Investicijske potrebe mlinov so zelo velike. Najbolj nujno potrebujejo mlini trierje iz nvoza, nadalje planska sejala, ki jih lahko izdelamo doma, valjčke in druge naprave. V splošnem pa so renoviranja potrebni vsi stroji. Treba bo tudi povečati zmogljivost mlinov, ne samo zaradi tega, da bomo manj odvisni od mlinov iz drugih republik, marveč tudi zaradi tega, da bodo mlini lahko nudili več otrobov, ki je posebno važno za našo živilnorojsko deželo. Prej ali slej pa se bomo morali lotiti gradnje res modernih in racionalno obratujočih mlinov na pnevmatični pogon. Mlinsko podjetje v Domžalah ima sicer v perspektivi gradnjo takega mlin na Viro z dnevno zmogljivostjo 5 vagonov, toda vse dotlej, dokler ne bomo imeli zagotovljenih možnosti za odplačilo investicijskega kredita, ne more misliti na gradnjo takega mlin.

ga pogleda. Ali so mu posredovali sporočilo ali pa se je sam bal povedati, da pozna tovariša Marka? Ne vem. Dobile smo odgovor: »Ne, to ni Leka Ranković, njega zelo dobro poznam! Me pa smo mu z največjo težavo poslale sporočilo, ker je bilo že očitno, da Nemcem ni znano njegovo pravo ime. Bolničar in zdravnik sta nam pravila, da so nad njegovo posteljo pritrdili listek z nekimi tujim imenom z vprašanjem.

Tovarišica je ukradla šop las, ki so jih bili po striženju vrgli v kot. Lasje so bili črni, jaz pa sem se spominjala, da ima modre oči, in nlikakor se nisem mogla spomniti, kakšne ima lase. Naposled, okrog poldne, so me prenesli v drugo sobo, po hodniku, mimo klopi. Na njej je še ležal — tovariš Marko.

Soba, v katero so nas tovarišice premestili, je bila zdaj zelo daleč, za pralnico in, ker zaradi »nevarne bolezni« s postelje nisem smela vstajati, tovariša Marka nisem več videla.

V bolnišnici je bilo vse razburjeno: kdo je ta človek s čudnim prilmkom nad glavo, ki so ga Nemci pretepli in v bolnišnici ukazali, naj jim takoj sporoče, če bi se priporniki zavedel? Tovarišice so vsak hip hodile na hodnik pogledat, ali bo tovariš Marko odprl oči in jim kaj povedal. Glasno so klicale moje ime, da bi silšal, da so v bolnišnici znani tovariši. Tovariš Marko je odprl oči in zašepetal: »Sam sem se ujel! Sporočite tovarišem, da bi rad pobegnul.«

Prenesli so ga v zdravnikovo sobo. Kar naprej je bil »globoko nezavesten«, in samo enkrat, ko je skozi na pol zaprte veke opazil na dvorišču naše tovarišice na izprehodu, je nekoliko dvignil stisnjeno pest, kakor so mi pripovedovale.

V tistih dneh, od nedelje do torka zjutraj, smo napenjale vse sile, da bi iz bolnišnice sporočile njegovo naročilo. Treba je bilo pohiteti, ker je bilo nemogoče, da bi tako dolgo hlinil nezavest. Treba je bilo priznati, da ga poznamo, vendar pa prepričati stra-

žarje, da ni morebiti ustaš, ker so ga gestapovci pretepli. Stražarji so bili Srbi, mnogi iz Like, ki so jim bili ustaši pobili sorodnike. Skupaj z zdravnikom smo se morale čuditi, kdo neki je to, se delati brezbrizne, vsak hip, pa polzvedovati, ali je prišla naša policija. Vedele smo: če pride, ga bo takoj spoznala.

Se istega dne se nam je posrečilo obvestiti tovariše, Morda so dobili prav to pismo, ki sem ga bila potisnila mamli pod vozal kit. Mama je osuplo gledala, ko sem ji na prvem srečanju, po tolikšnih ustrelitvah, govorila: toda, mama, važno je, prosim te, kar moreš hitro pošlči Olgo Alkalaj. Ali pa so morda dobili pismo, ki ga je Vera Lazović poslala po svojem bratu Gruji svojemu drugu Gigi ali kak drug izmed mnogih listkov, ki smo jih tisti dan poslale iz bolnišnice — ne vem, ali se nam je posrečilo takoj obvestiti tovariše.

Ze drugi dan smo predlagale, da bi bilo najbolje organizirati osvoboditev zjutraj ob devetih, ko je v bolnišnici samo »devet pušk«. Kako smo se navzele vojne! Sama se čudim svojemu novemu izrazu. Devet pušk!

Zjutraj ob devetih, sredi Beograda — ali ni to preveč ne- navadno? Zjutraj? Kdaj pa, ob katerem drugem času? Razmišljati ne smemo, drugega časa za to ni. Kaj pa bo z nami? Molče in zelo hitro smo se odločile: nas je mnogo, naša soba je zelo daleč od tiste, v kateri leži tovariš Marko, in menimo, da našega bega zdaj ne smemo povezovati s to akcijo. Piševa, in sicer tovarišem, Vera Vrebalova in jaz. To poveva tudi vsem tovarišicam v sobi.

Ali pridejo tovariši prej, preden bodo Nemci odpeljali tovariša Marka iz bolnišnice? Da bodo tovariši prišli, to vemo za trdno, tembolj, ker so se že zanimali za lego sobe in kako daleč je do nje po hodniku in čez dvorišče. Na desni strani je, blizu, nekaj korakov od vhoda.

Demanti iz industrijskih odpadkov

V ZDA bodo letos pridobili iz industrijskih odpadkov blizu dva milijona karatov industrijskih demantov. To je približno toliko, kakor 14.000 karatna teža slovečega demanta Koh-i-noor, ki ga hranijo v zakladnici draguljev angleškega vladarskega doma. Industrijske demante pridobivajo iz odpadkov v malih in srednjih obratih s postopkom, pri katerem se raztopi vse, razen delcev demantov. V postev pridejo že odpadki, v katerih je 0,15 % demantnih delcev. Industrijski demanti, ki jih uporabljajo za vrtnanje, brušenje, rezanje in vlečenje, so zdaj po tri dolarje karat. Odpadke z delci demantov pa plačujejo po 40 do 80 dolarjev kilogram.

Pogled na Mont Blanc

MALI LEKSIKON

VPRAŠANJA:

Kateri slikarji veljajo za začetnike impresionizma v slikarstvu?

Kdaj in kako je dobila beseda »obskurant« sedanjí pomen?

Ali je bilo predzgodovinskih ljudem odmerjeno krajše življenje kakor nam?

Kako črček prepeva?

Kako dolgo bodo trajale zaloge urana?

ODGOVORI:

V Parizu je leta 1870 razstavilo slike več mladih umetnikov, ki so se na velikih svetovnih razstavah seznanili z deli japonskih mojstrov in so odtisli solskih predpisov: zvedeli so, kako je treba naslikati dnevno svetlobo, pravi svet in njegovo življenje in vse, kar človek vidi, ne da bi suženjsko kopirali stvarnost. Te slikarje so najprej posmešljivo imenovali »impressionisti«, pozneje pa so jih čedalje bolj spoštovali. Med impresionisti so najbolj znana imena: Claude Monet (1840—1928), Alfred Sisley (1839—1899), Camille Pissarro (1830—1903), Henri Eautin Latour (1836—1904), Edgar Degas (1834—1917) in Auguste Renoir (1841—1920). Temu krogu prvih impresionistov se je pozneje pridružil še Edouard Manet (1832—1883). Vsi ti pionirji impresionizma v slikarstvu so prišli v vrste klasičkov.

Beseda »obskurant« pomeni zdaj nazadnjaka, človeka, ki se je pokazal sovražnika izobrazbe in slehernega napredka. Ta pomen je dobila po delu dveh mladih srednjeveških humanistov z naslovoma »Pisna nazadnjakov«. Avtorja se v njem posmešljivo sholastikom in teologom, zlasti njihovim verbalističnim sporom. Med drugimi navajata prerokanje dveh učenih teologov o tem, kako naj bi imenovali človeka, ki doseže zvanje magistra teologije, ali »magister notranosti«, ali »magister magisterandus«. Spri so bili tako spretno zaviti, ironija in satira tako ostri, da je sholastiki dolgo časa niso opazili, marveč so imeli spore za popolnoma resne.

Znanost je ugotovila, da so malone vsi ostanki okostnjakov iz predzgodovinske dole izvirali od otrok ali za naše pojme zelo mladih ljudi. Zelo redki so okostnjaki, izvirajoči od ljudi, starih nad 55 let. Na podlagi tega in nekaterih dognanj o gnitju zob in hitrejšem zraščanju lobanje strokovnjaki domnevajo, da je imel predzgodovinski človek odmerjeno krajše življenje od sedanjega, kar je popolnoma razumljivo, če upoštevamo razmere, v kakršnih je živel.

Črček nima glasovnih organov v grlu, marveč v zadnjem delu telesa. Tam, kjer se trebuh drži zadnjega prsnega obročka, je koža stisnjena v dve tanki opni, zračitici in roževinastima poklopcema. Ko stisne črček zrak iz treh, se opni stisneta in tresljaji povzročajo najrazličnejše glasove. Bogate grkinje so imele v starih časih po sobah črčke, da so jim prepevali. Znak posebnega dostojanstva je bil, da so nosile črčke na sprehod v zlatih čevljih. Ta običaj se je razvil najprej zato, ker so ljudje mislili, da je črčkova pesem najljepši izraz življenjske radosti.

Zaloge urana so razmeroma pike. Če ga bodo uporabljali kot pogonsko surovino za energetske centrale, pravijo strokovnjaki, bodo zaloge izčrpane v času, ko bo živelo na svetu nekaj deset človeških rodov.

VSEGA PO MALEM ZA VSE

Predor pod Mont Blancom

Dolg bo 12.600 m in gradilo ga bo nad 5000 delavcev

V kratkem bodo začele pridne roke uresničevati tehnični načrt, ki sodi med največje in najpomembnejše v novejšem času. Gre za predor skozi Mont Blanc. Vodilni inženirji pravijo, da graditelji na tehnične ovire ne bodo zadevali. Predor bo dolg 12.600 m

členja nad 12 km dolgega predora. Avtomobilski motorji izločajo strupene pline ogljikovega oksida. Le-te je treba razredčiti z 2500-kratno množino kisika, da postanejo neškodljivi. Če računamo, da bo vozilo skozi predor vsako uro 350 avtomobilov, bo treba po-

rali delati velike ovinke. Švicarjem bi bilo seveda bolj po volji, če bi zgradili najprej predor po St. Bernhardom. Tudi o zgraditvi tega predora v državah, ki so na njem zainteresirane, že dolgo govorijo. Švicarji se namreč boje, da bo po zgraditvi predora pod Mont Blancom trpel njihov turizem.

V bližini Ženeve pa so ljudje zelo srečni, da bo zgrajen pod Mont Blancom predor. Ženeva je bila doslej v prometnem oziru v mrtvem kotu. Predor pod Mont Blancom pa jo bo tesneje povezal z zunanjim svetom. Vzlic pomislekom pa je Švica poleg Francije, Italije in Belgije prevzela del gradbenih stroškov. Doslej imajo za graditev pripravljenih 450 milijonov švicarskih frankov, potrebovali pa bodo najmanj 600 milijonov.

Za zgraditev predora pod Mont Blancom se je že leta 1947 zanimalo znano ameriško podjetje »General Electric Company«. Ta velika električna družba je

nameravala pri jezeru Nivolet, južno od Mont Blanca, zgraditi nad 20 elektrarn, ki bi dajale na leto 3,5 milijarde kWh električne energije. Dve milijardi kWh energije so hoteli po kablji skozi predor napeljati naprej. Že s tem bi se predor rentiral. Investirani kapital se bo obrestoval iz prispevkov, ki jih bodo morali plačevati avtomobilisti, ko se bodo vozili skozi predor. Graditelji računajo, da bo vozilo na leto skozenj kakih 100.000 avtomobilov. Na takšah naj bi kasirali toliko, da bi bili gradbeni stroški v 30 letih kriti.

Načrt o zgraditvi predora skozi Mont Blanc ni nov. Že ženevski naravoslovec De Saussure, ki je prvi priplezal na vrh Mont Blanca, je leta 1787 opozoril na ta predor. Pred sto leti je francoski inženir Vagueur izdelal prve načrte za predor. Okrog leta 1900 se je s tem načrtom ukvarjal drugi francoski inženir Monid. Zdaj pa bodo gradili prekop po novih načrtih.

ZA SRAMOTO

Slovečki skladatelj Bizet se je nekoč mudil v Španiji. Stanoval je v nekem hotelu, na hrano pa je hodil drugam. Hotelir mu je dan za dnevno prigrizoval:

»Kaj ne bi bili pri nas tudi na hrani, gospod?«

»Ne,« mu je odgovarjal Bizet.

»Priatelj sem namreč obljubil,

da bom hodil na hrano k njim.«

»Kolikšna sramota za naš hotel!«

»Je ozdihoval hotelir. Vse svet se nam bo posmehoval.«

Ko je skladatelj zahteval račun, je opazil na njem zaračunanih tudi deset obedov. Hotelir mu je zaračunal zanje 50 pezet.

»Ta je pa dobra! Saj vendar nisem kosil pri vas,« je ugovarjal Bizet.

»Ko bi bili kosili, bi vam računalo samo 30 pezet,« je dejal hotelir.

»Kaj pa ostalih 20?«

»To je pa za sramoto, ki ste nam jo nakopali na vrat.«

KONJ RICHARDA III.

V nekem angleškem muzeju je vodnik kazal obiskovalcem razne predmete: denar, starinske obleke, orožje itd. Končno je pokazal tudi nagačenega konja, rekoč:

»To je pa konj Richarda III.«

»Kako Richarda III.? Richard III. je vendar padel, kličoč: Konja, kraljčino za konja!«

»Ni dobil,« je pripomnil neki obiskovalec.

»Hm,« je odgovoril vodnik,

saj to je prav konj, ki ga je hotel kralj imeti.«

Svojevrsna športna prireditve v Delhiju

V kriketu so se pomerili člani indijske vlade in parlamenta

Tekma v kriketu med moštvom predsednika indijske vlade Nehruja in podpredsednika republike dr. Radakrishnana se je končala z rezultatom 80.000 rupij za žrtev poplavl. V našem denarju znaša to blizu pet in pol milijona din.

Kakih 40.000 ljudi se je zbralo prejšnjo nedeljo na »Nacionalnem stadionu« v Delhiju, da bi videli edinstveno športno prireditev dveh moštvo, sestavljenih iz članov indijske vlade in parlamenta. Indij-

ski časniki so o tej tekmi obširno poročali v politični, ne pa v športni rubriki. Za šport navdušeni ljudje so seveda vedeli, da jim prireditve ne bo nudila posebnega športnega užitka, pa so vendar stadion napolnili do zadnjega kotička. Tekma je bila ena najbolj obiskanih športnih prireditev v Delhiju v zadnjih desetih letih.

Misel, da bi se državni funkcionari pomerili na športnem igrišču, je sprožil predsednik vlade

Nehru. Namen prireditve pa je bil samo zbrati čimveč denarja za sklad žrtev poplavl. Kmalu pa so se pokazale nove možnosti in prvotni cilj prireditve so razširili.

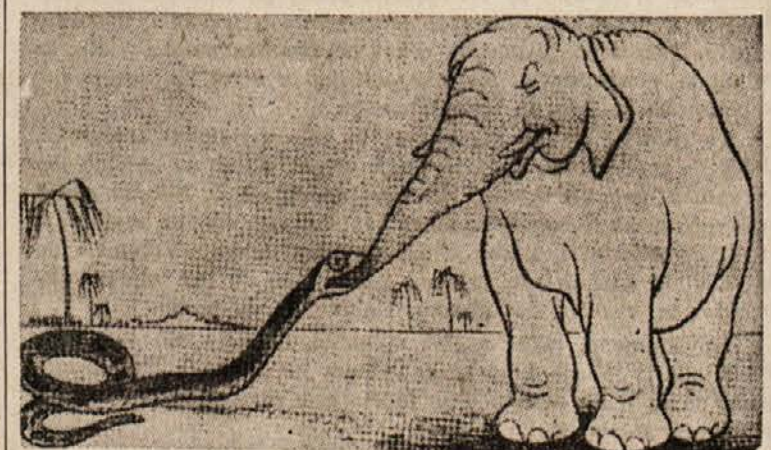
Nehru kot igralec kriketa

Predsednikovo moštvo se ni kaj pridno odlikovalo. Nehru je po tekmi takole »opravičil« slabo igro svojega moštva: »Boril sem se pošteno in čeprav nisem bil najboljši, to ni najvažnejše. Važni so napor. Upam, da bomo na tej tekmi doseženo tovarištvo med predstavniki raznih političnih strank prenesli tudi na veliko igro, ki jo igramo za blaginjo domovine.«

Modne prismodarije

Ameriške modne trdnice so začele izdelovati kot zadnjo modno novost kovinske ženske nohte, bogato okrašene z različnimi okraski. Ženske si pridržijo izbočene kovinske ploščice na nohte z lepilom, po uporabi pa jih lahko z ustreznim sredstvom odstranijo. Ker pa je treba skrbeti tudi za moško modo, so jeli v Ameriki izdelovati svilene kravate, ki imajo za vzorce plastične bujne ženske postave.

VIŠEK POŽREŠNOSTI

Slon: »Veselim se že na osuplost te požrešne kače, ko bo prišla do moje glave.«

RAK NI NALEZLJIV

Medicinski in znanstveni direktor ameriškega društva za zatiranje raka v New Yorku dr. Cameron, je na kongresu strokovnjakov za mikrobiologijo v Rimu izjavil, da rak ni nalez-

ljiva bolezen. Nekateri udeleženci kongresa so namreč trdili nasprotno. Dr. Cameron je rekel, da za njihovo trditve ni nobenega dokaza. Statistični podatki očitno kažejo, da rak ni nalezljiv. Nikomur se torej ni treba bati, da bi se okužil, če pride v bližino človeka, ki ga je napadla ta strašna bolezen.

Več ameriških zdravnikov je na kongresu v Rimu trdilo, da se je posrečilo izolirati povzročitelja raka in s tem dokazati, da je ta bolezen nalezljiva kakor tuberkuloza. Vsak človek in vsaka žival naj bi imela v krvi mikroorganizme, ki povzročajo raka, toda telo se jih po mnenju nekaterih ameriških zdravnikov samo brani. Rak se pojavi šele tedaj, ko zunanji vplivi porušijo ravnotežje med mikroorganizmi in zaščitnimi tvarili v človeškem organizmu. To tezo pa je dr. Cameron ovrgel.

Proti prehitri vožnji

»Opustite tekmovalne v izde- lovanju strojev s čedalje močnejšimi motorji, ne pehajte se več za čedalje hitrejšo vožnjo. Posvetite več pozornosti iskanju načina, kako bi zaščitili avtomobiliste pred njihovimi lastnimi napakami in zablodami.«

Približno tako se glasi poziv, ki ga je naslovil ameriški avtomobilski klub v Los Angelesu na tovarne motornih vozil. Lov za hitrostnim rekordom presega že vse meje zdrave pameti. Šoferji so začeli izgubljati kontrolo nad vozili in smrtnih nesreč je čedalje več. Ameriški avtomobilski klub priporoča tovarnarjem, naj izpopolnjujejo sežede in zavore, naj bolj skrbijo za varnost šoferjev in potnikov, da se prometne nesreče ne bodo množile, marveč da jih bo čedalje manj.

Afrika, »kontinent bodočnosti, kakor jo imenujejo, ne more prehraniti svojih 180 milijonov prebivalcev. Vse iz slabe prehrane izvirajoče bolezni, kakor skorbut in rahitiz, ki so v naprednih deželah že izginile, so v tropični Afriki še zmeraj zelo razširjene. Prehrana ni le povsem enostranska, marveč tudi po kalorijah nezadostna. Ljudje se hranijo izključno z žitom.

Zelo žalostno so razmere tudi v Indiji. V večini indijskih vasi žive ljudje povprečno komaj 26 let. Higienске razmere so obupne. Pitno vodo zajemajo vlačani iz mlak, v katerih se kopljejo, perejo perilo, čistijo sočivje in napajajo živino. Kakih 400 milijonov Indijcev nima zadostne hrane. Vsako leto jih umrje od izčrpanosti približno 10 milijonov. Najbolje se godi v Indiji psom, ki trgajo in požirajo človeška trupla, kadar ljudje umirajo od lakote.

Indija:
reka Iravadi
z Arakanskim
pogorjem
v ozadju

Skoraj
polovica
vseh ljudi
na svetu

trpi pomanjkanje

Celo v najbolj bogatih deželah reveži še zmeraj umirajo od lakote

Goethe je nekoč brezobzirno ožigosal barbarstvo človeštva. Seveda pa ni še ničesar vedel o 70 milijonih žrtev svetovnih vojn, o atomskih bombah ter bedi in pomanjkanju nerazvitih, gospodarsko in kulturno zaostalih narodov. Zdaj, 150 let pozneje, pa je treba na žalost pribiti sramotno dejstvo, da leta 1953 na svetu gladuje cela milijarda ljudi. Malone polovica vseh ljudi na svetu živi v bedi, pomanjkanju in nevednosti. Še nismo preboleli posledice prve, kaj šele druge svetovne vojne, še živi na Koreji več milijonov

ljudi od priložnostne miloščine, če že niso umrli od lakote. Celo v najbolj bogatih deželah sveta še životarijo ljudje, ki dobesedno umirajo od lakote.

Foglejmo samo bogato, širno Južno Ameriko. Kakšne so tam razmere, pripoveduje brazilski strokovnjak za prehrano grof de Castro v razpravi o socialnih razmerah človeštva v naših časih. V vseh južnoameriških državah ljudje gladujejo, seveda samo revni, bogati pa žive v obilju in razkošju. Zlasti pomanjkljiva je prehrana prebivalcev Bolivije, Peru-

SMEH JE ZDRAV

STRAH PRED ŠVICO

»Kaj nisi hotel odpotovati v Švico? Zakaj pa nisi odpotoval?«

»Niti misliti ne smem na to, ker moja žena ne prenese smrada po siru.«

NA POSTAJI

»Ekspresni vlak res zelo hitro vozi.«

»Da, o tem sem se že sam prepričal. Oni dan še nisem bil kupil voznega listka, ko je že odpeljal.«

MATI IN HČI

Mati odloži roman in vpraša hčerko: »Erna, povej mi no, kaj pravzaprav pomeni pourquoi?«

»Zakaj,« odgovori hči.

Tedaj se mati razjezi: »Nikar tako neumno ne vprašuj! Rada bi to vedela.«

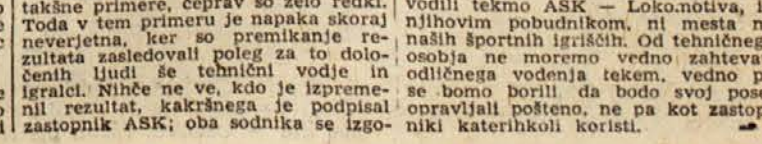
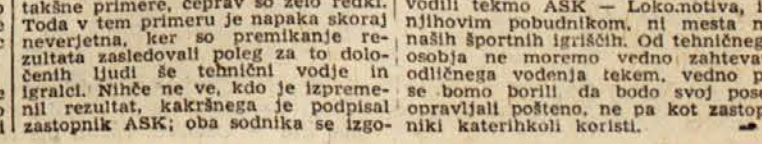
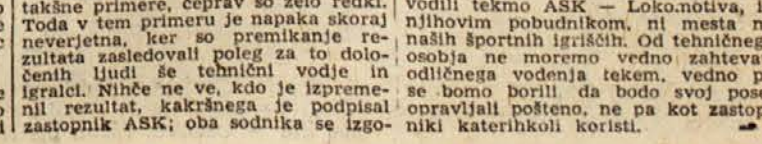
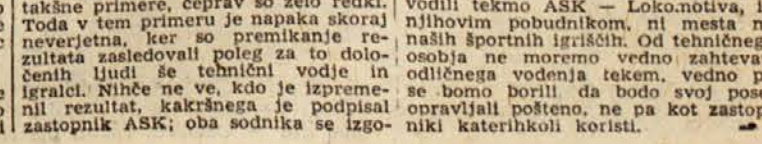
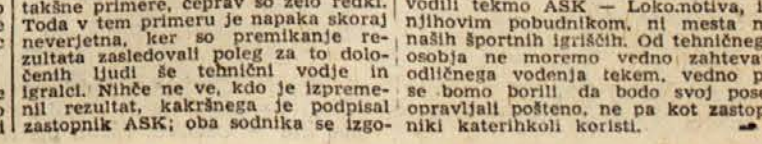
V KUHINJI

Gospodinja: »O, Micka, kako lepe kekse si pripravila! Kako pa si jim dala tako lepo obliko?«

Kuharica: »Z zobno protezo.«

Nešportno vedenje

voili tekmo ASK — Loko, notiva, v njihovem pobudniku, ni mesta r naših športnih igriščih. Od tehničnega osobja ne moremo vedno zahtevati odličnega vodenja tekem, vedno pa se bomo borili da bodo svoj poslo opravljali pošteno, ne pa kot zastopniki katerihkoli koristi.

DANES IN JUTRI

KONCERTI

Koncertna poslovalnica odprta se-
zbo solističnih koncertov na dveh
klavirjih. Erike Friese in Pavla
Trauta, pianistov iz Kölna. Na spo-
redu so dela Stravinskega, Schumana,
Brittena, Coplanda in Rahmaninova.
Vstopnice od 120 dinarjev navzdol v
Koncertni poslovalnici.

GLEDALIŠČA

DRAMA LJUBLJANA

Sreda, 30. sept. ob 20: Molière: »Zlaht-
ni meščani«. Premiera. Izven.
Otvoritev dramske sezone.
Petek, 2. okt. ob 20: Cankar: »Hlapci«.
Gostovanje v Koečevju.
Nedelja, 4. oktobra ob 20: Molière:
»Zlahtni meščani«. Izven.
Drama odpre novo sezono v sredo,
30. t. m., z Molièrovim »Zlahtnim me-
ščanom« v novem prevodu Josipa
Vidmarja, v režiji Hinka Leskovška in
inscenaciji Inž. Molke. V naslovni
vlogi nastopi Stane Sever. Glasbo je
napisal Marijan Lipovšek; sodelujejo:
operni balet, operni solisti, člani or-
kestra in zbor slov. filharmonije.
dirigirali Jakob Cipci. Zaradi izrednih
stroškov je vstopnina za to predstavo
zvišana.

VAŽNI NASLOVI V LJUBLJANI

Uredništvo »Ljudske pra-
vice-Borbe«, nočni urednik
ima telefonsko št. 23-261.

Reševalna postaja, Zaloška 23,
tel. 22-444.
Porodnišnica, Slajmerjeva 2,
tel. 20-215.

Otroška klinika, Ulice Stare
pravde 4, tel. 20-970.
Zdravstvena dežurna služba
Miklošičeva 20, tel. 23-081.

Dežurna lekarna, Prešernov trg
št. 5, tel. 20-115.
Zavod za socialno zavarovanje,
Miklošičeva 20, tel. 23-081-083.

DOZ, Miklošičeva 19, tel. 21-776.

Notranja uprava, Prešernova
tel. 21-100 in 21-200.
Gasilska milica, Krekov trg
tel. 23-555.

Dežurni Tajništva za notranje
zadeve Ljubljana-mesto,
tel. 21-100, 21-200, 21-600, 21-700.

Dežurni za prometne nesreče,
tel. 20-663.

Putnik, Titova 2/1, tel. 20-472.
Turistično društvo, Miklošiče-
va 17, tel. 20-645.

Pianinsko društvo, Trg OF,
tel. 22-645.
Zveza »Partizani«, Likovarjeva,
tel. 23-322.

Elektrarna, Magistrat, tel. 22-121.
Plinarna, Resljeva 28, tel. 20-555.
Vodovod, Krekov trg 10,
tel. 20-554.

Železniška postaja, Trg OF,
tel. 20-768.
Avtobusna postaja, Masaryko-
va, tel. 23-085.

Jug. aerotransport JAT, Miklo-
šičeva 12, tel. 20-645.

Hotel »Union«, Miklošičeva 1,
tel. 20-570.
Hotel »Slon«, Titova cesta 2,
tel. 20-644.

Hotel »Turist«, Dalmatinova 15,
tel. 20-129.

Mestni avtotaksi, Slomškova 6,
tel. 21-576.

Avtomobilni podjetji
Titova 35, tel. 21-429 in
Bežigrad 11, tel. 23-362.

Meprom, Savska c., tel. 21-392.

Kurivo, Masarykova cesta 15,
tel. 20-570.

Snaga, Povšetova 12, tel. 21-925.

Kdor želi biti vpisan v seznam
naj se osebno ali telefonično
javi v upravi našega lista.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaja

Torek, 29. sept. ob 16: M. G. Sauva-
jon: »Trinajst jih bo«. Rek. Torek.
popoldanski. Vstopnice so tudi v
prodaji.

Sreda, 30. sept. ob 20: V. Ovirik: »Ko
bi padli oživelci«. Zaključena pred-
stava za LMS. Vstopnice so v pro-
daji pri MK ZMS.

Sobota, 3. oktobra ob 20: Tagore:
»Chitra«. Premiera. Izven.
Nedelja, 4. oktobra ob 20: M. G. Sau-
vajan: »Trinajst jih bo«. Izven.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom

Petek, 2. oktobra ob 20: Nestroy-
Likar: »Ah ta ljubezen smetanar«.
Veseliolga z godbo, petjem in
plesom. Izven.

Sobota, 3. oktobra ob 20: Hašek-
Reiman: »Dobri voljak Švejk«.
— Izven.

Nedelja, 4. oktobra ob 20: Hašek-
Reiman: »Dobri voljak Švejk«.
— Izven.

Ker sta bili obe zadnji predstavi
»Smetanar« in »Dobri voljak Švejk«
ni dobili obiskovalcev ni dobilo več
vstopnic in ker bo le še nekaj pred-
stav te zabavne veselolige, kupite
vstopnice že predprodaji od čet-
rtka dalje. Vstopnice rezervirate
lahko tel. št. 20-823.

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE

vabi na slavnostno otvoritev umet-
niške razstave ak. slikarja Mihe
Maleša v gledališkem foyeru. Otvor-
itev bo v sredo 30. sept. 1953 ob
19.45. Vstop s premierskimi vstop-
nicami.

KINO

KINO »UNION«: Amer. film »Tram-
vaj Poženjen«. Brez tednika. —
Predstave ob 16., 18.15 in 20.30 uri.

KINO »KOMUNA«: Ameriški film
»Ostržek«. Tednik. Filmske novosti.
Predstave ob 16., 18. in 20. uri.

KINO »SLOGA«: Ameriški film »Pod-
vodna četa«. Tednik. Predstave ob
16., 18. in 20. uri.

KINO »SOCA«: Angleški film »Tre-
nutek obupa«. Tednik. Predstave
ob 16., 18. in 20. uri. Predprodaja
vstopnic v vseh štirih kinematogra-
fih od 10. do 11. ter od 15. ure
dalje.

LEJNI KINO »TIVOLI«: Ameriški
film »Odločitev pred zoro«. Tednik.
Predstava ob 20. uri.

LEJNI KINO »BEŽIGRAD«: Angleški
film »Leseni konj«. Tednik. Pred-
stava ob 20. uri. Prodaja vstopnic
v obeh letnih kinematografih uro
pred pričetkom predstave.

KINO »SISKA«: Francoski film »Prav-
na identiteta«. Tednik. Predstave
ob 16., 18. in 20. uri. Prodaja vstop-
nic od 15. ure dalje.

KINO »TRIGLAV«: Italijanski film
»Težka leta«. Brez tednika. Pred-
stavi ob 18. in 20. uri. Prodaja
vstopnic od 17. ure dalje.

CELJE — »UNION«: Angleški film
»Dolgo je pomnil«. —
CELJE — »DOM« in »LEJNI«: Ame-
riški film »Veliki grešnik«.

BLED: Angleški film »Najsrčnejši
dnevi vašega življenja«.

KAMNIT: Jugoslovanski film »Vsi na
morje«.

JESENICE — »RADIO«: Ameriški film
»Neptunova hči«. — »PLAVŽ«:
Francoski film »Panika«.

KRANJ — »STORŽIČ«: Ameriški
barvni film »Onstran Missourija«.

RADIO

Dnevni spored za torek, 29. septembra

5.30—7.30 Dobro jutro, dragi poslu-
šalci — vmes ob 5.45—5.55 Napoved
časa, poročila, vremenska napoved in
pregled tiska — 6.00—6.10 Jutranja te-
lovadba — 6.30—6.45 Napoved časa,
poročila, vremenska napoved, objave
dnevnega sporeda in radijski koledar

7.00—7.05 Nasveti za kmetovalec —
11.00 Solška ura za nižjo stopnjo —
Markus Polder: Stara ura (ponovitev)
11.30 Solška ura za višjo stopnjo —
Pino Vatovec: Carjev slon — 12.00

V glasbeni delavnici Danila Bučarja
12.30 Napoved časa, poročila in pre-
gled dnevnega sporeda — 12.45 Za-
bavna glasba, vmes objave — 13.00
Rezervirano za govorno oddajo —
13.15 Zbrane melodije — 13.45 Glasbeni
razgledi — 14.00 Za prijetno popoldne
— zabavna, lahka in plesna glasba —
vmes ob 14.30—14.40 Radijske reklame
15.00 Napoved časa, poročila in vre-
menska napoved — 15.10 Zabavna
glasba, vmes objave — 15.30 Sportni
tednik — 16.00 Popoldanski simfonič-
ni koncert — Benjamin Ipavec: Se-
renada, Nikolaj Rimski Korzakov: Kon-
cert za klavir in orkester, Franz
Schubert: Tretja simfonija — 17.00
Napoved časa in poročila — 17.10 Slo-
venske narodne pesmi poje zbor Slo-
venske filharmonije p. v. Rada Si-
monitijs — 17.45 Tečaj angleškega
jezika — 61. lekcijska — 18.00 Pol ure
za Zabavnim orkestrom Radia Ljubl-
ljana in orkestrom Philip Green —
sodelujeta Sonja Hočevar in Stane
Mancini: Filipe: Vesela Maja — Ada-
mič: O Celje mesto belo — Rose:
Vesela godala — Adamič: Brda, brda
— Green: Serenada — Adamič: Pre-
lepa si bela Ljubljana — Richardson:
Po železnici — Adamič: Cri, cri —
Green: La Golondrina — Adamič:
Princeska — 18.30 Izboj naših na-
rodov — Zbor aktivistov na Pughedu
18.40 Samospeve poje sopranistka Da-
nica Škerlec: pri klavirju Marjan Li-
povšek — 19.00 Radijski dnevnik —
19.30 Zabavna glasba, vmes objave in
reklame — 20.00 Okno v svet — 20.10
Ob tednu Radia — Takrat in danes —
21.00 Iz sobodne švedske književnosti
— Literarno-esejistična oddaja — 21.30
Melodije iz filmov »S pesmijo v sr-
cu« — »Broadwayska zazlanka« —
»Skrivnostna tema« — »Amerikanec v
Parizu« — »Serenada v mesečini« —
»Nana« — »Serenada« — »Lavra in ve-
liki Garbus« — 22.00 Napoved časa,
poročila in pregled sporeda za na-
slednji dan — 22.15 L. v. Beethoven:
Godalni kvartet v a-molu št. 15, op.
132 — 22.55—23.00 Lahko noč — 23.00
do 24.00 Oddaja Radia Jugoslavija za
tujino na valu 327.1 m (prenos iz Za-
greba).

RADIO KOPER

Torek, 29. sept. 14.30 Kulturni raz-
gledi — 14.40 Slovenske otroške pesmi
poje ženski duet od klavirja im-
proviziral B. Adamič — 17.30 Ju-
goslavlja v pesmi in plesu — Melodije
in ritmi s plošč — 20.00 Jules Ma-
senet: Werther I. in II. dejanje.

MARIBORSKE VESTI

DEŽURNA LEKARNA

Sporočamo javnosti, da poslujejo
mariborske lekarnice od 1. oktobra 1953
naprej od 8. do 12. ure in od 15.
do 18. ure.

Dežurna lekarna v torek, 29. sep-
tembra: »Center«, Gosposka ul. 12.

RADIO MARIBOR

12.00—16.00 Prenos sporeda Radia
Ljubljana — 13.00—13.15 Oddaja v
džarščini — 16.00—16.20 Mala za šalo
— malo za res: 16.20—16.30 Pablo Sa-
rasate: Ciganske melodije — 16.30 do
16.40 Poslušajte domačo poročila —
16.40—17.00 Zabavna glasba, vmes ob-
jave in oglasi — 17.00—23.00 Prenos
sporeda Radia Ljubljana.

KINO

PARTIZAN: Italijanski film »Vrag
vzemi slavo«.

UDARNIK: Francoski film »Vsi smo
morilci«.

POBREŽJE: Ameriški film »Areta-
cija«.

STUDENCI: Ameriški film »Afera na
Trinidadu«.

MESTNI KINO MURSKA SOBOTA:
Mehiški ljubavni film »La Malque-
rida«.

Oglašuj

v »Ljudski pravici-Borbi«

Ste že naročili »Ljudsko pravico-Borbo«? Ne odlašajte!

VSAK NAROČNIK JE ZAVAROVAN

v primeru smrtne nesreče za 40.000 din
in v primeru trajne invalidnosti za 80.000 din!

DROBNI OGLASI

IZGUBILA SEM TRI KLJUČE na
poti v službo Najditej naj jih
odda vratarju »Ljudske pravice«.
Kopitarjeva ulica 6.

KUHAR-MOJSTER, ki dobro pozna
predelavo sadja in povrtnin, dobi
službo. Potrebna je daljša praksa
in samostojno delo. Plača po do-
govoru. Ponudbe na Prehranbeni
kombinat »8. marte«, Bijeljina. 4104

Z ODLOKOM Ljudskega odbora me-
stne občine v Travniku je odrejen
izkop tako imenovanega »Voj-
niškega groblja« v Piroti. Izkop
mora biti končan do 20. oktobra
1953. Vsi ki žele prepejati svojce,
naj to storo do določenega roka,
ker bo imenovano pokopališče po-
tem preurejeno v park — Ljudski
odbor MO Travnika. 4101

RESNO DEKLE, vojna sirota, dobro
vzgojena, solidna in zanesljiva,
dobi stalno mesto gospodinje pri
dobri, pošten in resni osebi. Pri-
ložite denar za odgovor. N. D.
Drašković, šte. 1828, poštno ležeče
Mostar. 4092

KAMION »FIAT« 4-tonski in »Chevro-
let«, 3-tonski, z novimi gumami,
generalno popravljen, kakor tudi
generalno popravljen triletni »Bi-
anchi« prodaja po zelo ugodnih po-
godbah trgovsko podjetje »Pančevski
Rit«, Beograd, p. p. 161, telefon
št. 21-600. 4089

INŽENIRI IN TEHNIKI (konstruk-
torji, traserji in hidrotehnik) ka-
kor tudi strokovnjaki za centralne
kurjave, ki imajo urejeno vojaško
obveznost, določeno službo. Zasluge
po tarifnem pravilniku. Nastop
tako, Ponudbe s kratkim opisom
doseganega dela pošljite Projek-
tivnemu podjetju »Projekt«, Sara-
jevo, ugač Markala Tita i Vase
Miskina. 4078

»STEYER 200«, v popolnoma brezhib-
nem stanju re-istiran, prodam. —
Obrnite se na naslov: Alajbegović
Ahmet, sofer taksija, Mostar. 4088

KAMION »Büssing« s šestimi cilindri,
šestonski, prodam, Mahmut Čeha-
lić, Mostar, Čemalova 10. 4069

Po dolgi in mučni bolezni
nas je zapustil naš ljubljani
mož, oče, brat, taš

ing. FRANC ZUPANČIČ

v 67. letu starosti. Na zad-
njo pot ga bomo spremili
v torek 29. septembra 1953
ob 15. uri iz Jožefove mrli-
ške vežice na Zalah.

Zalujoci:

Zena Herta, sinova Beno in
Franc z družino, bratje, se-
stre in ostalo sorodstvo. —

Ljubljana, St. Rupert,
Mokronog

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS

Stanje dne 28. septembra ob 7. uri:
Med antilekionoma nad zahodnim
delom vzhodne Evrope in jugo-
vzhodnim Atlantikom se nahaja glo-
boka dolina nizkega zračnega pr-
tiska, v katero pritaka hladnejši zrak.
Ker se ves navedeni sistem pomika
proti vzhodu, bo hladnejši zrak do-
segel jutri tudi naše kraje.
Napoved za torek, dne 29. sept.:
Oblačno vreme s vmesnimi padavi-
nami. Hladneje.

NESREČE

Ljubljana, 29. sept. — Danes po-
poldne okrog 13.30 je bila na Titovi
cesti hujša prometna nesreča. Nek
»jeep« je hotel prehiteti trolejbus, ki je
vozil iz Ljubljane, in se izogniti trolej-
busu in vprežnemu vozu, ki sta vozila
proti Ljubljani. Zaradi preostrega in
hitrega zavoj se je »jeep« prevrnil, tri-
krat zakotalil po pločniku, sofer pa je
v roku zletel z voza. Na srečo je sofer
le laže poškodovan.

Dveletno Majdo Kucler, Notranje go-
rice 122, je podri motor. Mala Majda ima
pretres možganov.
Pri trčenju vlakov v Zidanem mostu
sta se poškodovala 72 letni kmet Jože
Lestak, Prigorica 67, pošta Dolenja vas,
ki ima zlomljeni več rebrov, in natak-
arica Iva Ivanetič, Mestni trg 13. Ta
ima pretres možganov in notranje po-
škodbe.

Kmeta Franca Premra, Brezovica 15,
so napadli, ima zlom lobanje in več
drugih poškodb.

Triletnemu nepokojenčevemu sinu
Stanu Mlecu, Zalog 14, je padla na
nogo »traga« z voza in mu je zlomila.

TOVARNA PARNIH KOTLOV, ZAGREB — ŽITNJAK

Telefon 25-475, hišni 024

nujno sprejme

DESET ŠAMOTERJEV

za obzidanje naprav (parnih kotlov). Delo bo na terenu
po potrebi. Plača po tarif. pravilniku s terenskimi dodatkom.

Zaposlitev stalna. Ponudbe pošljite na gornji naslov.

2090

Tovarna »ME-GA«, Zagreb, poštni predal 261

kupi:

UNIVERZALNI BRUSILNI STROJ,
po možnosti z magnetsko prijemno ploščo ca. 500 mm pomika;

UNIVERZALNI REZKALNI STROJ
za horizontalno in vertikalno rezkanje; miza ca. 1 m dolga;

GRAVIRNI STROJ — pantograf

Vsi stroji morajo biti v uporabnem stanju in sposobni za
točno delo. — Ponudbe pošljite na gornji naslov.

2115

Zatemnitev

Roman o nacističnem
vohunstvu v Angliji
med drugo svetovno
vojno.

J. B. PRIESTLEY v GRETLEYJU

ILUSTRIRAL SABAHADIN HODZIC

»Ne, ni vse.« Sheila je malo pomislila. »Ta ženska je tudi
nekoliko fatalna. Kar pogledjte malo natančneje njen pogled, ko
pride v njeno bližino.«

Sheila se je obrnila k meni in mi pogledala naravnost v oči.
»Nisem naična, kakor mislite, to morate vedeti. Ne bom trdila,
da se nisem vedla ko budalo, v resnici pa nisem budalo. Marsikaj
sem v življenju videla, mnogo več, kakor večina teh moških in
žensk tu.«

»Da,« sem ji pritrdil, »vem, da ste marsikaj videli,« in zdaj
sem ji jaz pogledal naravnost v oči.

To je zbrisalo krinko z njenega obraza, da je prebledela. Iz-
pila je ostanek vina iz kozarca in dejala:

»Pojdiva plesat.«

Ples me ni mikal, toda sredi dvorane, med plesom, je laže
kramljati kakor za mizo.

»Torej?« sem vprašal, ko sva ujela takt godbe.

»Ali me nameravate izdati?« je zašepetala in s prsti stisnila
mojo roko.

Njeno vprašanje me je na videz presenetilo, v resnici pa
nisem bil presenečen.

»Kaj pa naj bi izdal?«

»Marsikaj, in vi to dobro veste. Ze snoči sem vedela, da to
veste. Tudi jaz sem vas nekeje že videla, pa se ne morem spomniti,
kje. To mi je vso noč rojilo po glavi.«

»Ne vidim, zakaj naj bi bilo to kakorkoli važno,« sem dejal.

»Kar pa se tiče izdajstva, ne vem, kaj bi mogel izdati ali komu
naj bi izdal. Mislim, da je bolje, da o tem sploh ne govoriva.«

Dolgo me je gledala izpod čela, potlej pa je prikimala z glavo
in se jela znova smehljati. Godba je utihnila, toda nekateri ple-
salci so ploskali in zato je znova zaigrala. Tudi midva sva se
znova zavrtela.

»Nisem vedel, da so v bližini angleških industrijskih mest
tako skrivni kotički,« sem rekel.

»Navadno jih ni,« je odgovorila hitro. »To je naša sreča, da
imamo tu v Gretleyju nekaj takšnega. Ne vem pa, ali se bo
mogel ta lokal še dolgo držati.«

»Cigave je ta lokal?«

»Mar še ne veste, kdo je njegov lastnik? Glejte, tistile člo-
veček, ki stoji tamle. Da, to je lastnik, gospod Settle. Človek ne
bi verjel, kajne?«

»Ne, nikoli ne bi verjel.« Plesaje sva se približala tistemu
človečku in rad bi bil preveril, če misli Sheila pravega. »Mislite
tega le možička tu?«

»Da, njega. To je gospod Settle.«

Zdaj je tudi on njo opazil, se ji priklonil in nasmehnil. Potem
je opazil mene in se nehal smehljati. Vedel sem, da se ne piše
Settle in lahko bi bil stavlil ostanek svoje letne plače, da ni
lastnik lokala, pač pa bi bil lahko njegov upravnik. Ko sem ga
srečal v Glasgowu — takrat, ko me je gospa Jesmondova videla
tam in si moj obraz zapomnila — se je pisal Fencrest in ni imel
niti toliko denarja,